

ΠΟΤΑΜΙΤΙΣΣΑ

ΟΙΚΙΣΜΟΣ: ΠΟΤΑΜΙΤΙΣΣΑ

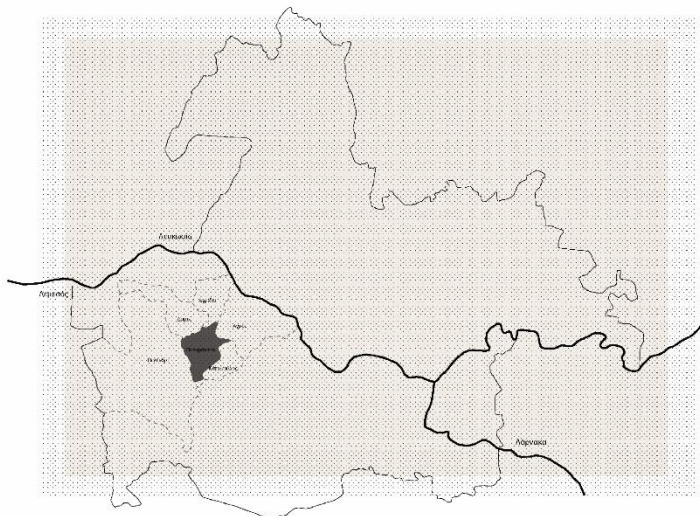
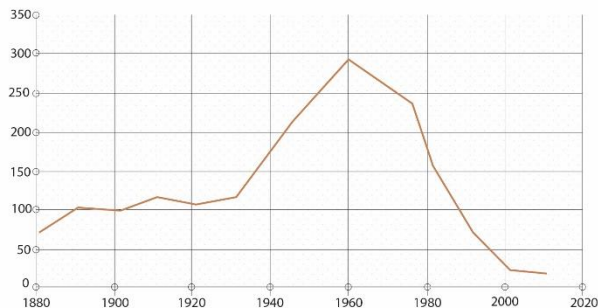
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

-Εισαγωγή στο χωριό	
Α) Ιστορική αναδρομή	2
Β) Ονομασία	3
Γ) Τοποθεσία-Κλίμα	3
-Δημόσιοι χώροι χωριού	4
-Τρόπος ανάπτυξης της περιοχής	5
-Διακίνηση	
Α) Οικισμός στο παρελθον και σήμερα	6
Β) Οράνωση δρόμων	7
Γ) Διαγράμματα δρόμου	8
Δ) Διαγραμματικές τομές δρόμου	9
Ε) Εισόδοι στις κατοικίες.....	10
-Οργάνωση οικισμού	
Α) Διαχωρισμός τεμαχίων	11
Β) Ορόφοι κτισμάτων	12
Γ) Αυλές και ηλιακοί	13
Δ) Ανάλυση τυπολογίας	14-23
Ε) Αυλές	24
Ζ) Προσβάσεις	25
Η) Όψεις γειτονιών	26
-Όψεις τυπικής παραδοσιακής οικίας	27-28
-Κατασκευαστικά στοιχεία	
Α) Τοιχοποιίας	29
Β) Οροφής	30
-Ανοίγματα	31
-Εσωτερικό κατοικιών	32
-Φούρνοι	33
-Συμπεράσματα	34
-Βιβλιογραφία	34

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Η Ποταμίτσα, είναι ένα μικρό παραδοσιακό χωριό της περιφέρειας Πιτσιλίας, στην επαρχία της Λεμεσού. Ο οικισμός είναι κτισμένος στην κοιλάδα του ποταμού Αμπέλικου, περιλαμβάνει έκταση μέχρι 4,702km.² Το χωριό «χωρίζεται» σε πολλές μικρές γειτονιές που αποτελούνται από απότομες καταπράσινες πλαγιές, μικρούς σπηρώνες-αμπελώνες και πολλά παραδοσιακά αρχιτεκτονικά στοιχεία. Από το 1881 έως σήμερα, ο πληθυσμός παρουσίασε αυξομειώσεις. Κυρίως από το 1960 παρατηρείται πληθυσμιακή μείωση λόγω κυρίως της αστυφιλίας, στην τελευταία επίσημη καταγραφή του 2011 ο πληθυσμός της Ποταμίτσας έφτασε τους 62 κατοίκους.

Α) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Ποταμίτσα δημιουργήθηκε μετά την καταστροφή του χωριού Ρόγκια, το χωριό αυτό δέχτηκε επιδρομή από τους Καραμάνους (Τούρκοι από τη Μικρά Ασία). Οι κάτοικοι του χωριού αυτού αναζήτησαν καταφύγιο σε γειτονική περιοχή, στην όχθη του ποταμού Αμπέλικου, εκεί που είναι κτισμένη σήμερα η Ποταμίτσα.

Σύμφωνα με ερευνητές στο χώρο που είναι κτισμένο το χωριό βρισκόταν ένα Βυζάντιο μοναστήρι αφιερωμένο στη Παναγία της Ποταμίτσας, όπου κατέφυγαν όσο διασώθηκαν από το χωριό Ρόγκια.

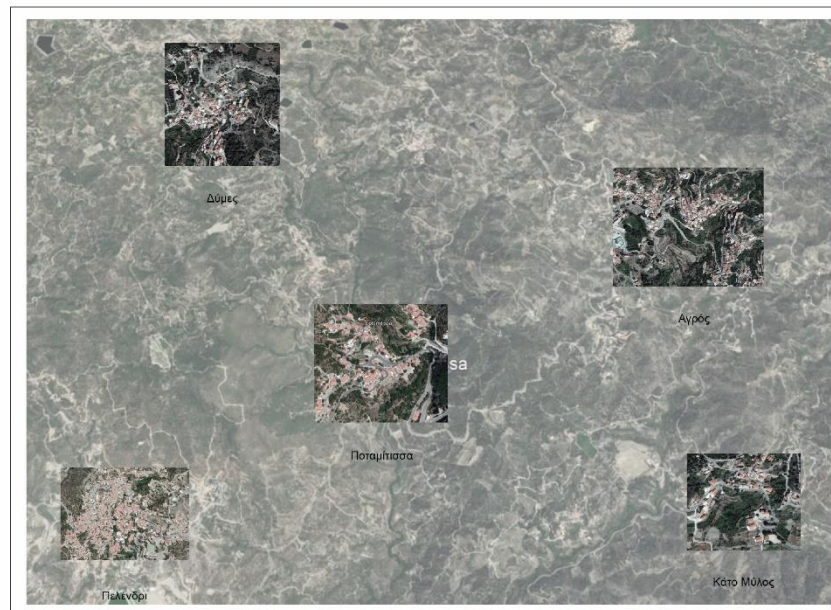
Στο χωριό Ρόγκια υπήρχαν τέσσερις εκκλησίες οι οποίες καταστραφήκαν ολοσχερώς από την επιδρομή των Καραμάνων. Αυτό αποδεικνύεται από την ύπαρξη ενός ξύλινου ενετικού γεφυριού που βρισκόταν στο χωριό, το οποίο γκρεμίστηκε για να κτιστεί ένα νέο ανθεκτικό. Η ύπαρξη μοναστηριού στη περιοχή πιστοποιείται από αναφορές ταξιδιωτών των μεσαιωνικών χρόνων και όπως φαίνεται η μετάβαση ανθρώπων και το κτίσιμο οικισμού γύρω από αυτό εγκαταλείφθηκε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Β) ΟΝΟΜΑΣΙΑ

Η ονομασία του χωριού συσχετίζεται με την ιστορία για την ανέγερση της εκκλησίας, στην όχθη του ποταμού Αμπελικού. Σύμφωνα με την παράδοση, η Παναγία καθόρισε το σημείο που επιθυμούσε να ανεγερθεί εκκλησία, όπου ήταν δίπλα στον προαναφερόμενο ποταμό, γι' αυτό και ονομάστηκε εκκλησία της Παναγίας Ποταμίτισσας. Έτσι, το επίθετο της Παναγίας έγινε και το όνομα του χωριού.

Γ) ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ - ΚΛΙΜΑ

Το χωριό Ποταμίτισσα κατατάσσεται στην επαρχία της Λεμεσού και απέχει 37km από αυτή. Βρίσκεται στη γεωγραφική περιφέρεια της Πισιλιάς και είναι κτισμένο σε υψόμετρο 845m πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, περικυκλωμένο από βουνά. Η Ποταμίτισσα αποτελεί σταυροδρόμι που ενώνει τα γύρω χωριά. Συνορεύει με το Πελένδρι, βόρεια με τις Δύμες και τα Αγγίδια, δυτικά με τον Αγρό και νοτιοδυτικά με τον Κάτω Μύλο. Το κλίμα είναι σχετικά ψυχρό το χειμώνα αλλά και το καλοκαίρι. Το φυσικό περιβάλλον της Ποταμίτισσας περιλαμβάνει πλατάνια, σκλήδρους και λεύκες. Καλλιεργούνται οπωροφόρα δέντρα όπως ροδακινιές, δαμασκηινιές, μηλιές, αχλαδιές, χρυσομηλιές αλλά και λαχανικά. Επιπλέον, υπάρχουν ελιές και αμπέλια.

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΧΩΡΟΙ ΧΩΡΙΟΥ

Οι δημόσιοι χώροι του χωριού φαίνεται ότι είναι όλοι σχεδόν τοποθετημένοι στο κύριο δρόμο του χωριού που αποτελεί και το σταυροδρόμι για τα γύρω χωριά. Επίσης δεν παρατηρείται κάποιο έντονο παραδοσιακό κτίσμα εκτός από την εκκλησία και το ξενοδοχείο.

1) Ξενοδοχείο Αμπέλικος

Είναι το μοναδικό μέρος του χωριού το οποίο προσφέρεται για διαμονή. Το ξενοδοχείο είναι πρόσφατα ανακαινισμένο, αφού παλαιότερα ήταν μικρές κατοικίες οι οποίες ενώθηκαν. Στο εξωτερικό του αλλά και στο εσωτερικό του εκτίθενται διάφορα παραδοσιακά αντικείμενα, όπως φούρνοι, έπιπλα, εργαλεία, οικιακά σκεύη και ενδυμασίες.

2) Εκκλησία Παναγία Ελεούσα-Ποταμίτιστα

Η εκκλησία του χωριού είναι αφιερωμένη στην Παναγία την Ποταμίτιστα και χρονολογείται από το 1925. Η σημερινή εκκλησία της Παναγίας αντικατέστησε την παλιά, από την οποία μάλιστα σώζονται εικόνες του 17ου και 18ου αιώνα. Σύμφωνα με την παράδοση η εκκλησία θα κτιζόταν στο γειτονικό χωριό Πελένδρι αλλά η Παναγία "καθόρισε" που να κτιστεί ο Ιερός Ναός της.

3) Μνημεία Ηρώων

Το Μνημείο Ηρώων ανεγέρθηκε προς τιμή των ηρώων του Απελευθερωτικού Αγώνα 1955- 59, Στυλιανού Λένα και Δημητράκη Χριστοδούλου. Βρίσκεται στο κέντρο του χωριού σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο μεταξύ της εκκλησίας και του κοινοτικού κτηρίου.

4) Δημοτικό Σχολείο

Παλαιότερα λειτουργούσε σαν δημοτικό σχολείο του χωριού. Σήμερα λόγω του μειωμένου αριθμού μαθητών το σχολείο έκλεισε και έγινε χώρος για το κέντρο νεότητας αλλά και για εκδηλώσεις του χωριού αφού η πλατεία του είναι ενωμένη με την κεντρική πλατεία της εκκλησίας.

5) Καφενείο

6) Κέντρο Υγείας

7) Δημόσιο Πάρκο

8) Συνεργατικό

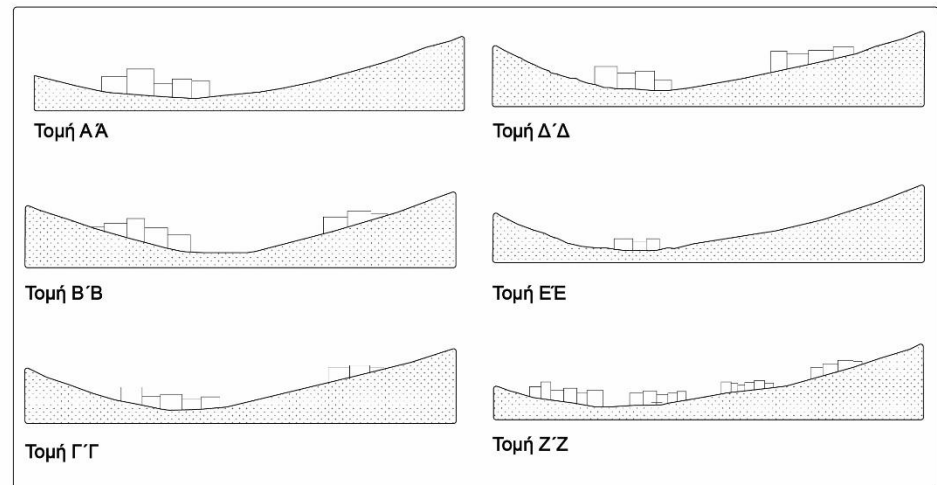

ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

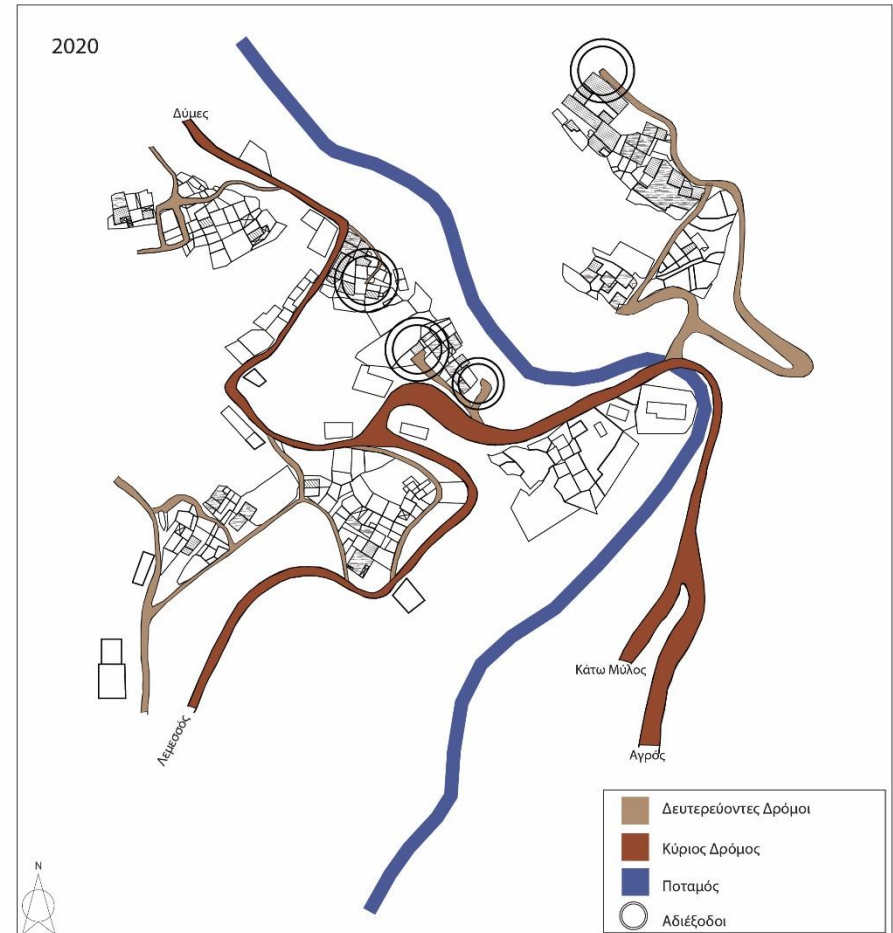
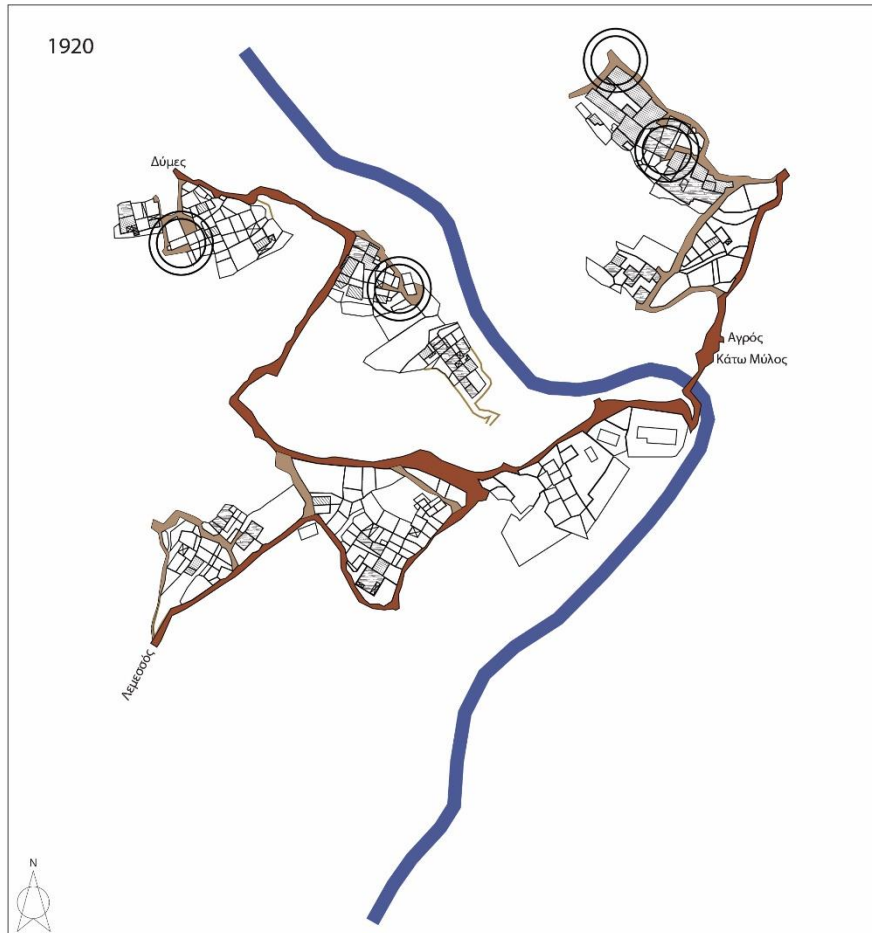
Το ψηλότερο σημείο του χωριού βρίσκεται στα 870m βορειοδυτικά του χωριού ενώ χαμηλότερο στα 805m νοτιοδυτικά του χωριού και ο τρόπος ανάπτυξης γίνεται προς όλες τις κατευθύνσεις. Το φυσικό περιβάλλον του χωριού χαρακτηρίζεται από έντονες κλίσεις. Υπάρχει ένα πλούσιο ανάγλυφο από λόφους και λοφοσειρές στις οποίες ίσως να οφείλεται και η ανάπτυξη του οικισμού της Ποταμίτσας σε μικρές γειτονιές. Από ότι φαίνεται από τις πιο πάνω τομές οι άνθρωποι προτιμούσαν να κτίζουν τις κατοικίες τους στα χαμηλότερα σημεία του χωριού, λόγω του ότι είναι πιο εύκολη η κατασκευή τους, αφού δεν υπάρχουν μεγάλες κλίσεις.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

Α) ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Υπάρχουν τέσσερις διαφορετικοί δρόμοι που αποτελούν τις εισόδους στο χωριό. Οι εισόδοι αυτοί ενώνονται και αποτελούν τον κύριο δρόμο του χωριού. Στο παρελθόν, όπως βλέπουμε, η διακίνηση επιτυγχανόταν μέσω στενών ελικοειδών δρόμων, οι οποίοι λόγω και του υψομέτρου του χωριού χαρακτηρίζονταν από έντονες κλίσεις. Παρατηρούνται δύο πλατώματα στο χωριό, το ένα βρίσκεται σχεδόν στην μέση του χωριού και το άλλο κοντά στην εκκλησία, όπως άλλωστε συνηθίζονταν να γίνεται διαπλάτυνση του δρόμου. Οι δευτερεύοντες δρόμοι, συνήθως καταλήγουν σε αδιέξοδα. Στο πέρασμα των χρόνων βλέπουμε ότι οι δρόμοι μεγάλωσαν σε πλάτος, τα πλατώματα έγιναν ακόμα πιο μεγάλα και είναι εκεί όπου κτίστηκαν τα δημόσια κτήρια του χωριού (καφενείο κλπ.) και πλέον οι δρόμοι είναι πιο ομαλοί.

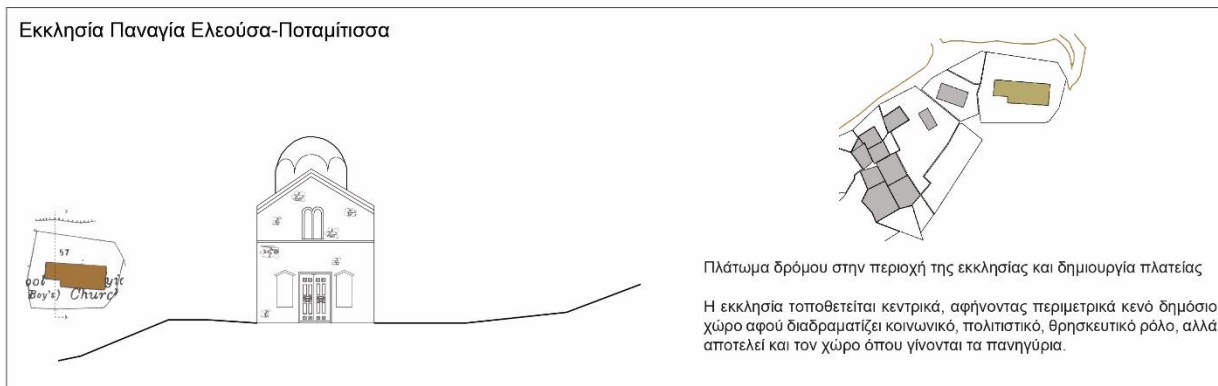

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

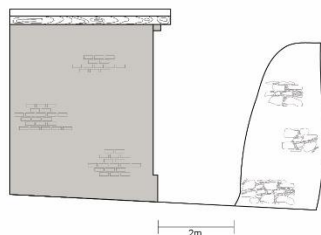
Β) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΟΜΩΝ

Η διακίνηση στο χωριό της Ποταμίτισσας γίνεται μέσα από ακανόνιστους δρόμους, λόγω των έντονων κλίσεων που υπήρχαν. Οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να δημιουργήσουν ανοίγματα για κυκλοφορία όπου τους επέτρεπε η διαμόρφωση του εδάφους. Οι δρόμοι αυτοί διαφοροποιούνται ανάλογα με το πλάτος τους, αλλά και την κλίση τους.

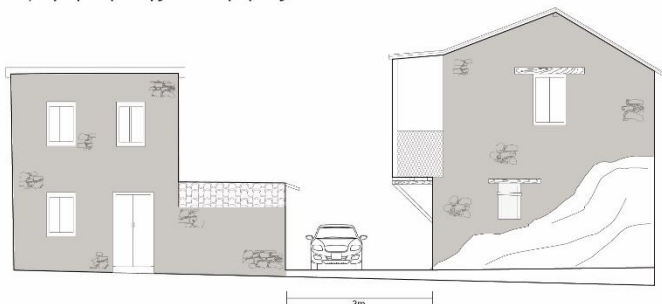
- A) Μονοπάτια - Πεζόδρομοι
- B) Δρόμοι μονής κυκλοφορίας
- Γ) Δρόμοι διπλής κυκλοφορίας

A) Μονοπάτια - Πεζόδρομοι

B) Δρόμοι μονής κυκλοφορίας

Γ) Δρόμοι διπλής κυκλοφορίας

Όσο αφορά την υλικότητα και την υφή των δρόμων, μπορεί να γίνει μια κατηγοροποίηση τους σε τρεις ενότητες. Συγκεκριμένα, η υλικότητα του κάθε δρόμου έχει σαν αποτέλεσμα και τον διαχωρισμό του σε άλλες κατηγορίες. Υπάρχουν τόσο παραδοσιακά υλικά, αλλά και νεότερα υλικά επέμβασης των δρόμων.

A) Λιθόστρωτο

Το λιθόστρωτο, αποτελείται από ποικιλία λίθων, που έβρισκαν οι κάτοικοι στο χωριό, συνήθως είτε από πέτρα του βουνού, είτε από πέτρα του ποταμού. Αυτού του είδους δρομάκια συνήθως είναι πιο στενά και οδηγούν κυρίως σε κατοικίες και σε αδιέξοδα. Τις περισσότερες φορές, δεν είναι προσβάσιμα με αυτοκίνητα αλλά μόνο με τα πόδια.

B) Σκυρόδεμα

Οι δρόμοι που αποτελούνται από σκυρόδεμα είναι τόσο οι πεζόδρομοι, όσο και οι δρόμοι μονής κυκλοφορίας. Συνήθως, διασχίζουν τις μικρές γειτονιές του χωριού.

Γ) Ασφάλτος

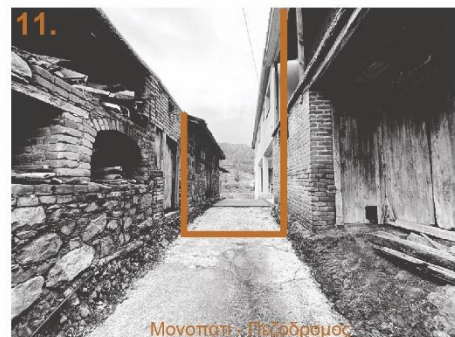
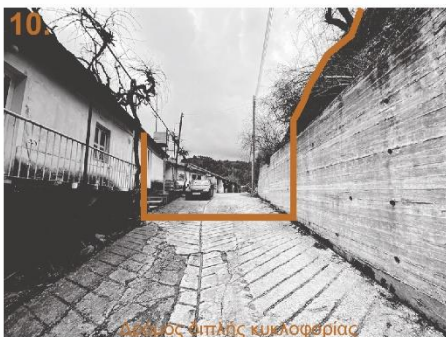
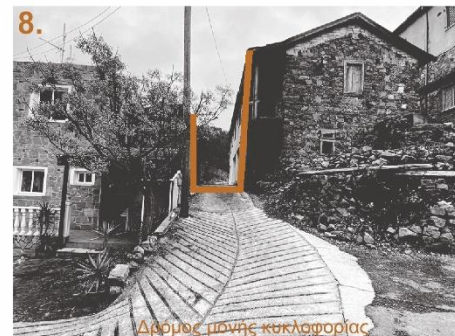
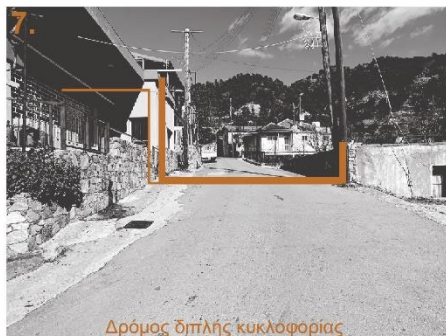
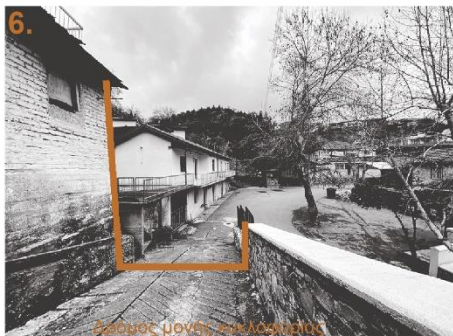
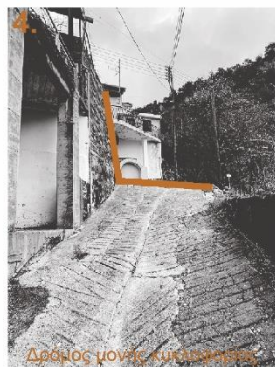

Ο δρόμος από ασφάλτο αποτελεί νεότερη επέμβαση και τοποθετείται στον κύριο δρόμο του χωριού, τον οποίο χρησιμοποιούν τα οχήματα.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

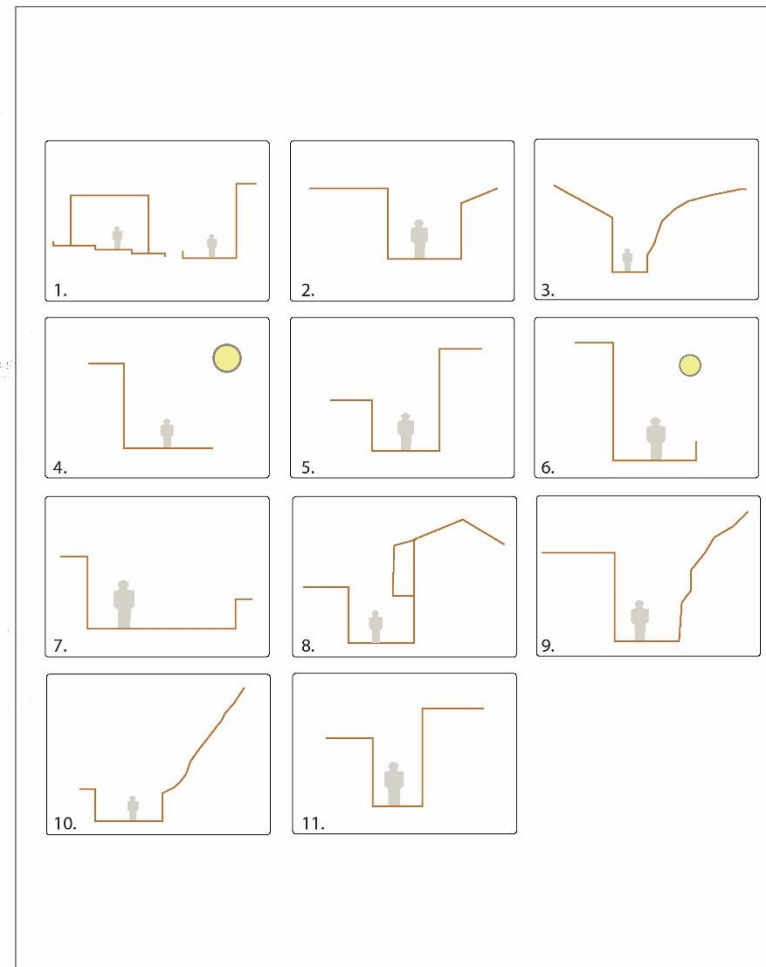
Γ) ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΡΟΜΟΥ

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ

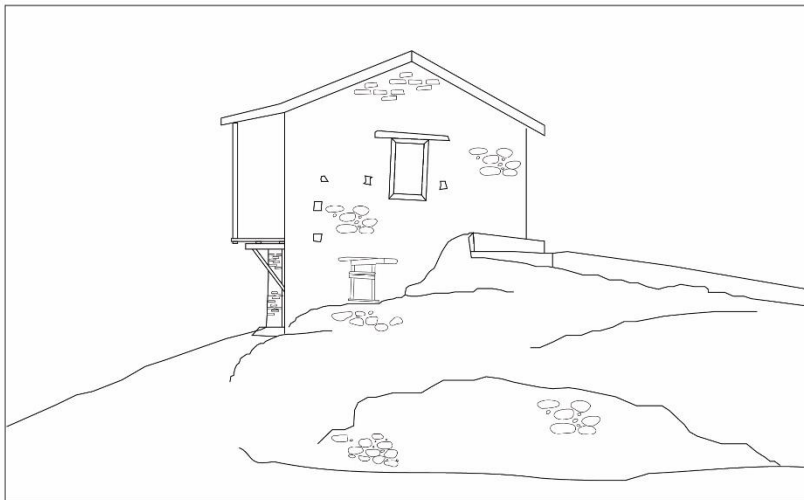
Δ) ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ ΔΡΟΜΟΥ

Σε αντίθεση με τα άλλα παραδοσιακά χωριά, στην Ποταμίτισσα η συνεχής δόμηση είναι ένα χαρακτηριστικό που δεν θα το συναντήσετε σε όλα τα δρομάκια του χωριού. Παρόλα αυτά, υπάρχουν μερικά δρομάκια τα οποία χαρακτηρίζονται από συνεχής δόμηση, η οποία κρατά το μέτωπο της προς τον δρόμο. Η συνεχής δόμηση σε γενικές γραμμές, προσφέρει βιοκλιματικό όφελος προς τα σπίτια. Όσο περισσότερα σπίτια βρίσκονται σε σειρά, τόσο λιγότερες επιφάνειες μένουν εκτεθειμένες προς τα καιρικά φαινόμενα είτε αυτό είναι το κρύο, είτε ο ήλιος. Όπως φαίνεται και από τις πιο πάνω διαγραμματικές τομές, η κλίμακα των δρομακίων αλλάζει, καθώς και τα μέτωπα τους. Υπάρχουν δρομάκια, στα οποία υπάρχει κατοικία από την μια πλευρά, άλλα που υπάρχουν κατοικίες και από τις δύο πλευρές (κοινωνικοποίηση κατοίκων) και άλλα τα οποία έχουν μέτωπο προς πέτρινο ψηλό τοίχο.

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΕΙΣΟΔΟΙ ΣΤΙΣ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

Η πρόσβαση στις κατοικίες του χωριού γινόταν μέσα από στενά δρομάκια , και όχι από κύριο δρόμο. Η πρόσβαση στον όροφο συνήθως γινόταν μέσω σκάλας, αλλά στην πιο πάνω περίπτωση, η είσοδος στο όροφο του κπιρίου γινόταν με ένα ασυνήθιστο τρόπο λόγω της μορφολογίας του οικισμού, υπήρχε ένα δρομάκι που οδηγούσε κατευθείαν στον όροφο της κατοικίας.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Α) ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Β)ΟΡΟΦΟΙ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

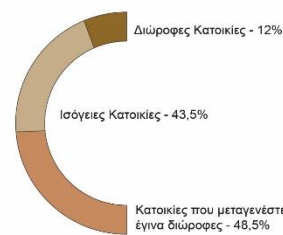

ΚΕΝΟ - ΠΛΗΡΕΣ

Μέσα από μια ανάλυση των κτηριακών υποδομών (66 συνολικά) του χωριού, παρατηρήθηκε πως οι περισσότερες κατοικίες αρχικά ήταν μονώροφες και στη συνέχεια, έγιναν διώροφες, αφού από τις 66 κατοικίες που μελετήθηκαν, οι 32 ανήκουν σε αυτή την κατηγορία. Στην συνέχεια ακολουθούν οι ισόγειες κατοικίες, όπου είναι οι 26 από τις 66 και ακολούθως οι διώροφες όπου είναι μόνο 8 κατοικίες. Στον χάρτη πυκνότητας, αναγράφεται η ένταση των οικοδομημάτων σε κάθε γειτονιά. Στις διάφορες γειτονιές, βλέπουμε πως η δόμηση γίνεται με παρόμοιο τρόπο. Οι οικίες βρίσκονται πυκνά δομημένες (πολλές φορές η μια εφαιπτόμενη στην άλλη), τοποθετημένες προς το κέντρο αφήνοντας κενό ανάμεσα στην κατοικία και τον δρόμο, δημιουργώντας πυκνοκατοικημένες γειτονιές ακολουθώντας τη γεωμορφολογία του εδάφους.

Έκταση γειτονιάς από την μεγαλύτερη στην μικρότερη
 E, Z, Θ, A, H, Δ, B, Γ

Αναλογία κτιστού και άκτιστου ανά γειτονιά:

Γειτονιά A: 64% - 36%
 Γειτονιά B: 45% - 55%
 Γειτονιά Γ: 56% - 44%
 Γειτονιά Δ: 30% - 70%
 Γειτονιά E: 28% - 72%
 Γειτονιά Z: 18% - 82%
 Γειτονιά H: 17% - 83%
 Γειτονιά Θ: 60% - 40%

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ Γ) ΑΥΛΕΣ & ΗΛΙΑΚΟΙ

Ηλιακοί:

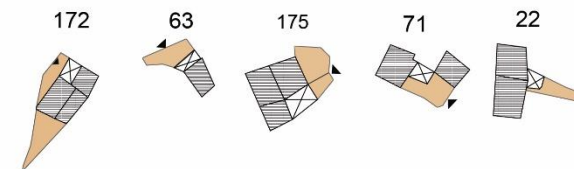
Από τις 66 κατοικίες που αναλύθηκαν σε αυτό το στάδιο, εντοπίστηκε ηλιακός στις 17, δηλαδή ένα ποσοστό 26%.

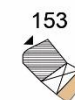
Τυπικό παράδειγμα ηλιακού

Τύποι ημιυπαίθριου χώρου:

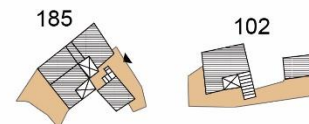
Στο μπροστινό μέρος της οικίας → 50%

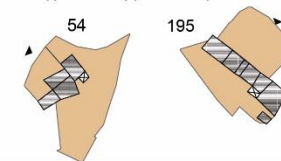
Στο μπροστινό μέρος της οικίας → 10%

Ανάμεσα σε κλειστά δωμάτια → 20%

Σε τυχαία θέση μέσα στην κατοικία → 20%

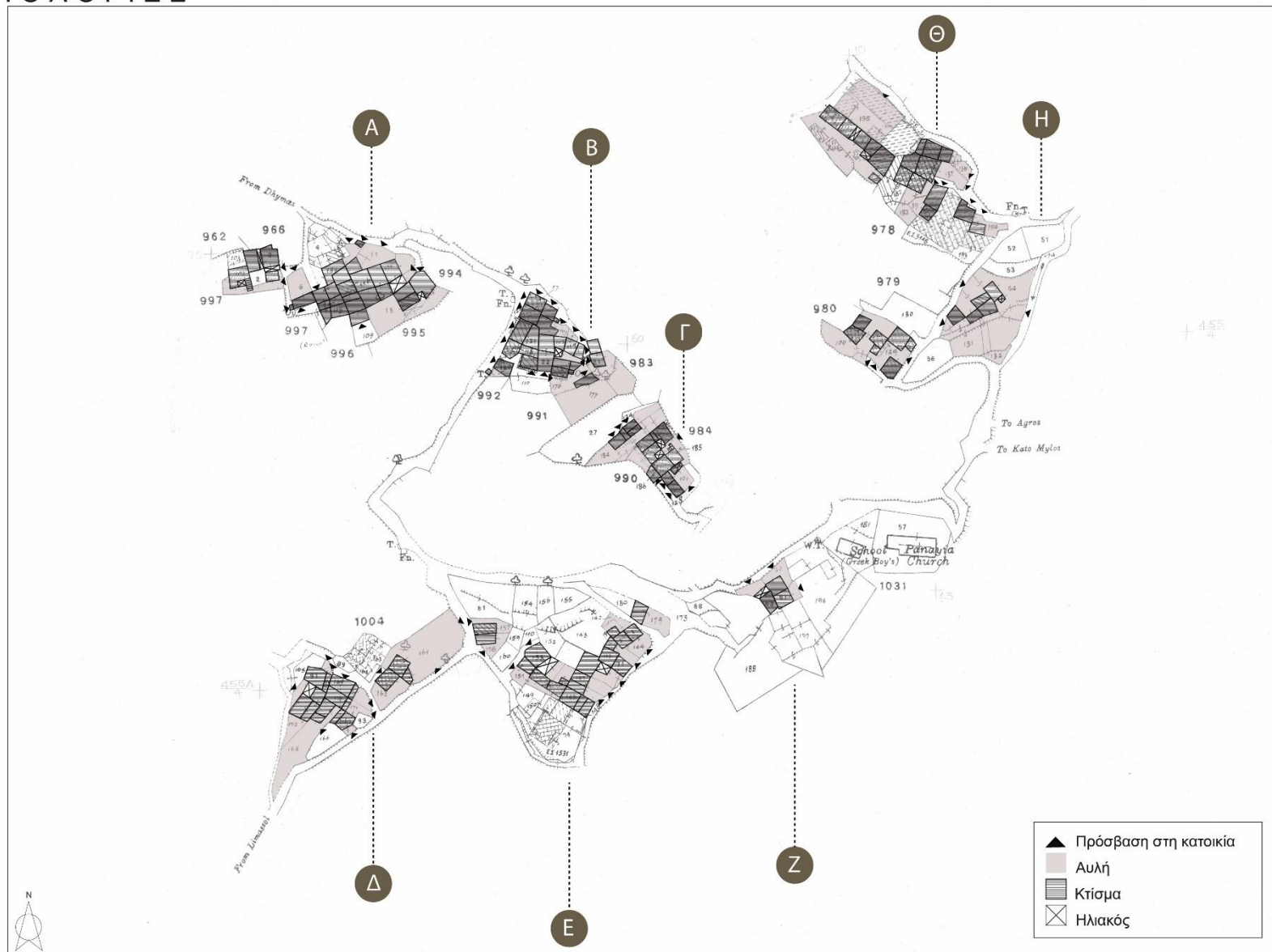

 Κατοικία
 Ηλιακός

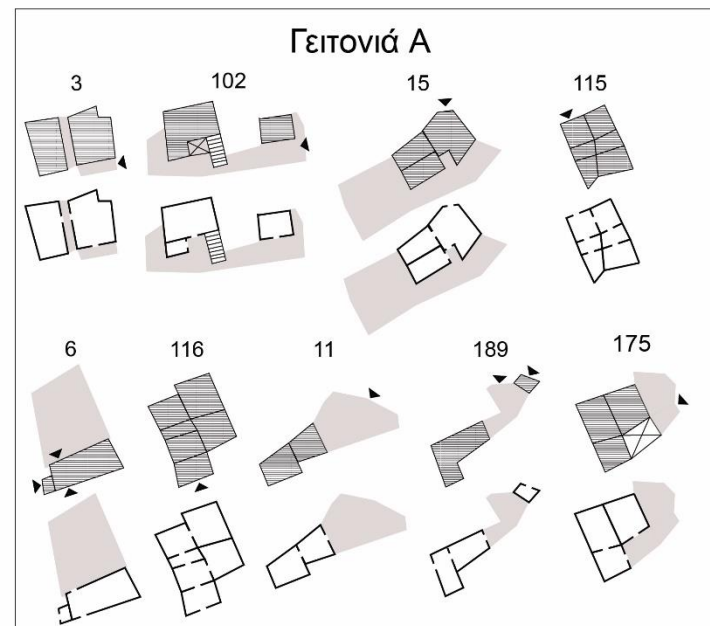
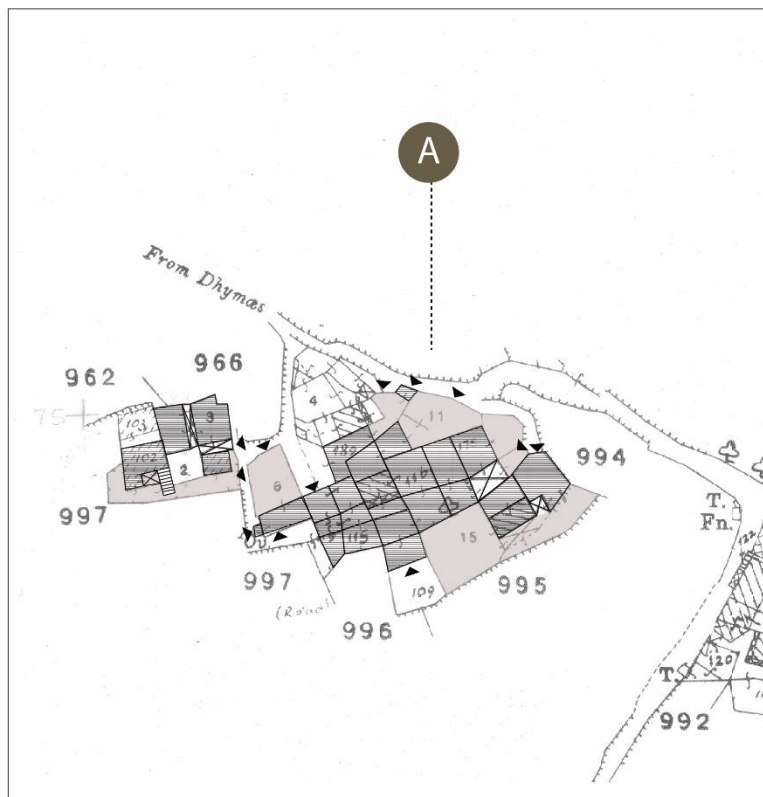
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Δ) ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ

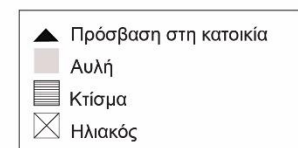

- ▲ Πρόσβαση στη κατοικία
- Αυλή
- Κτίσμα
- ⊠ Ηλιακός

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Α

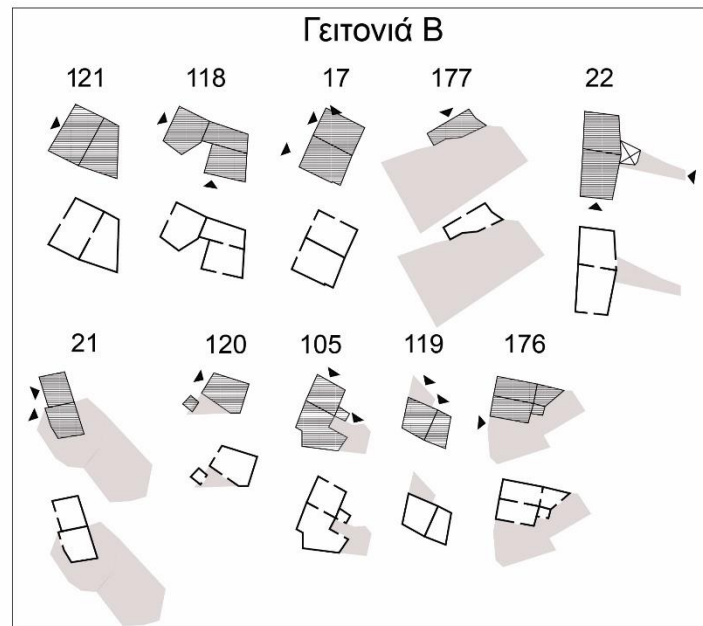
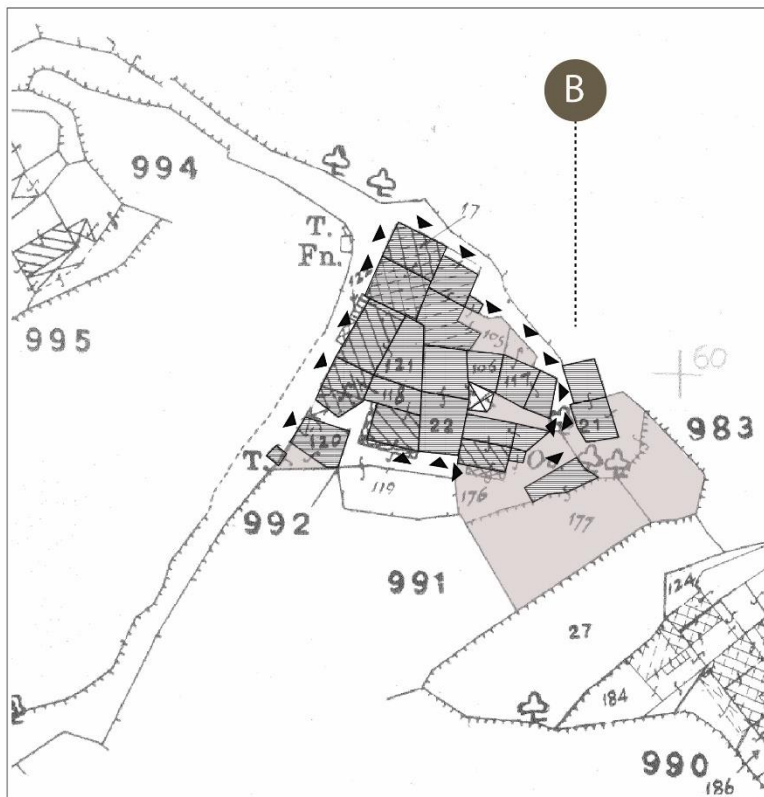

Στην πρώτη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από εννέα κατοικίες, οκτώ εκ των οποίων είναι μονώροφες και μία διώροφη. Εντοπίστηκαν δύο κατοικίες με ηλιακό, και σε όλες τις κατοικίες υπάρχει αυλή εκτός από μία. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς φαίνεται ότι είναι οργανωμένη προς το κέντρο και οι κατοικίες εφάπτονται η μία στην άλλη.

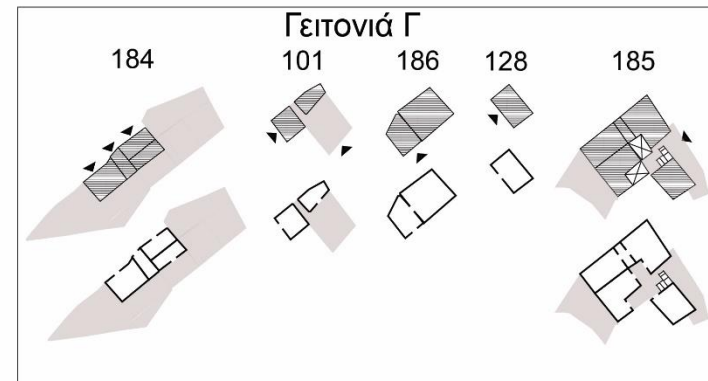
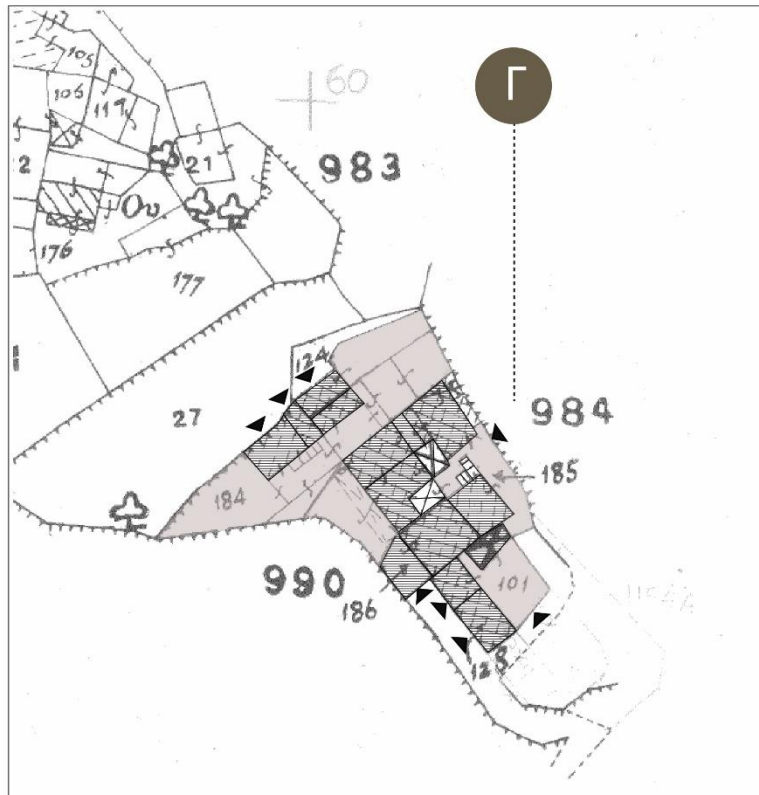
ΓΕΙΤΟΝΙΑ Β

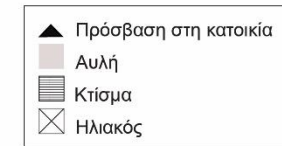
Στην δεύτερη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από δέκα κατοικίες, πέντε εκ των οποίων είναι μονώροφες και πέντε διώροφες. Εντοπίστηκε μία κατοικία με ηλιακό και σε επτά κατοικίες υπάρχει αυλή ενώ στις άλλες τρεις όχι. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς οι περισσότερες κατοικίες εφάπτονται στο δρόμο από όπου γίνεται και η είσοδος τους, ενώ υπάρχουν και τρεις κατοικίες με μεγάλη αυλή στο πίσω μέρος.

- ▲ Πρόσβαση στη κατοικία
- Αυλή
- ▨ Κτίσμα
- ⊠ Ηλιακός

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Γ

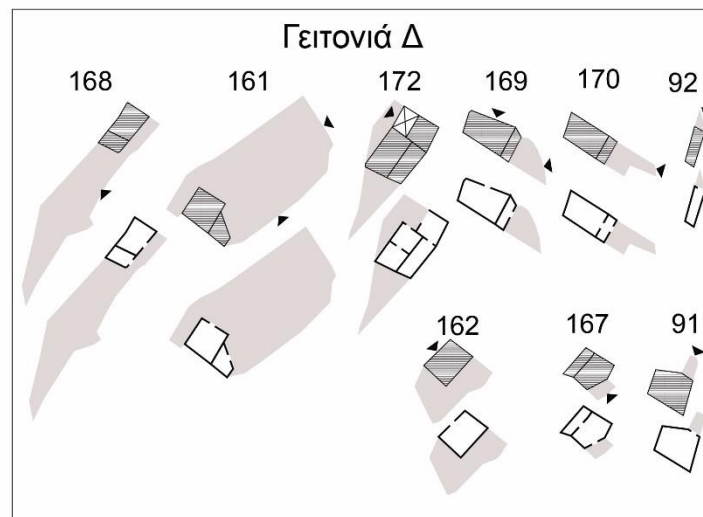
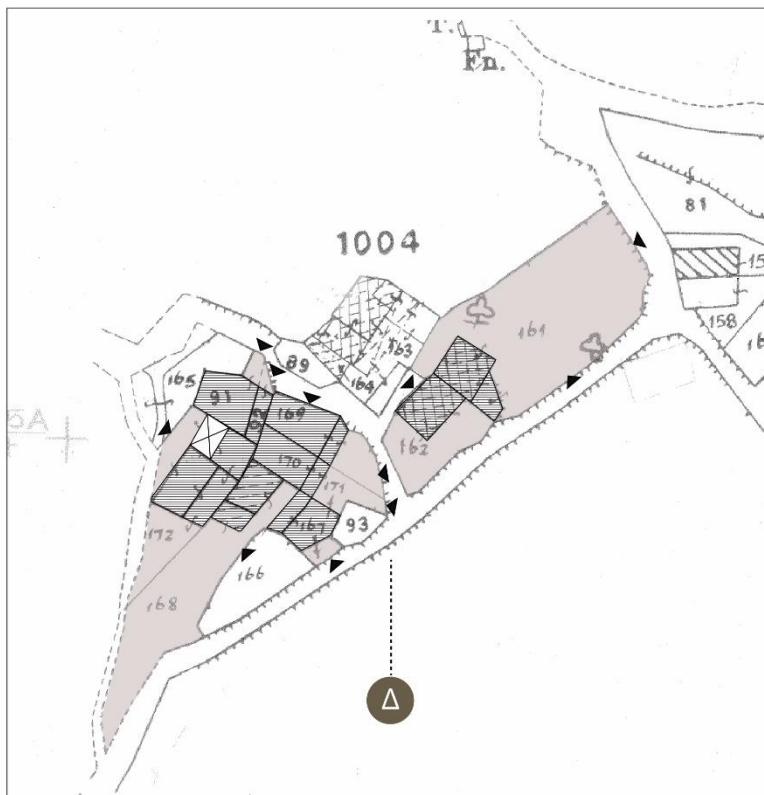

Στην τρίτη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από πέντε κατοικίες, οι οποίες είναι όλες διώροφες. Εντοπίστηκε μία κατοικία με ηλιακό και σε τρεις κατοικίες υπάρχει αυλή ενώ στις άλλες δύο όχι. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς παρατηρείται ότι γενικά υπάρχει κενό μεταξύ των κατοικιών σε σύγκριση με άλλες γειτονίες.

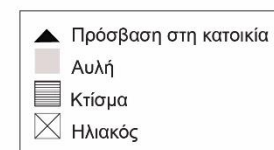

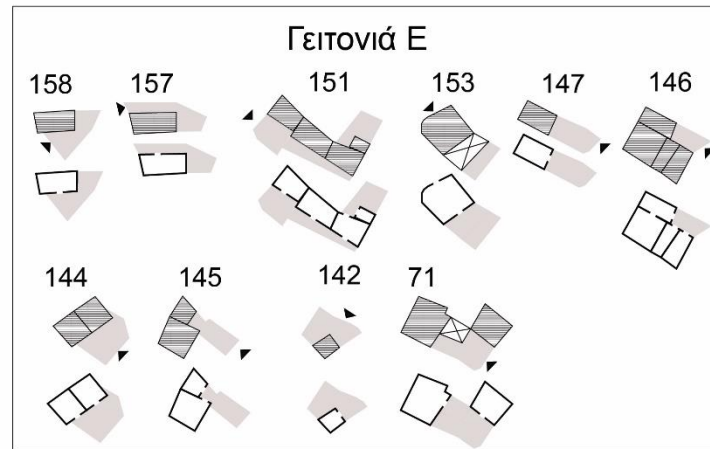
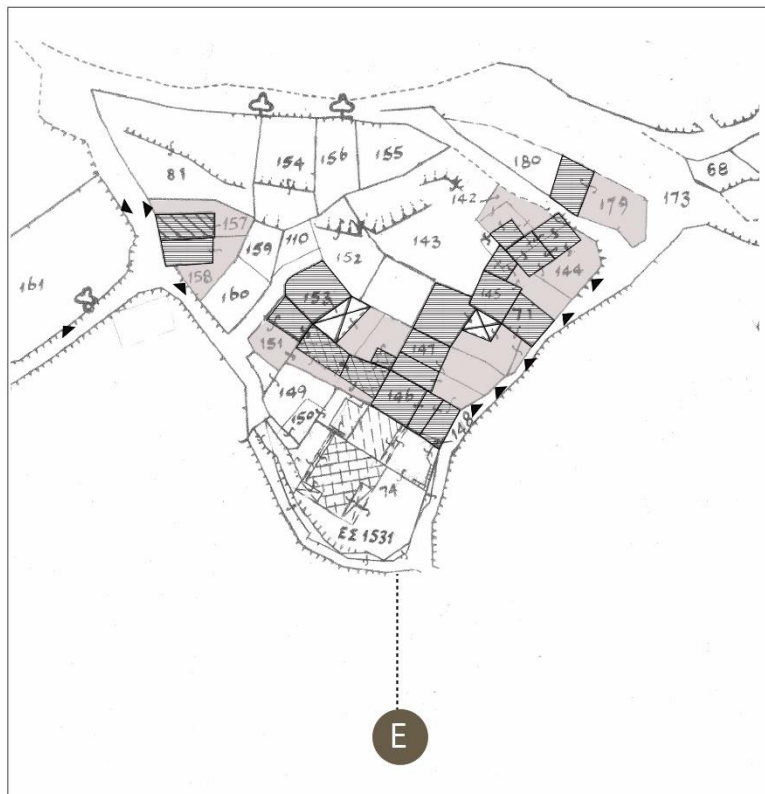
ΓΕΙΤΟΝΙΑ Δ

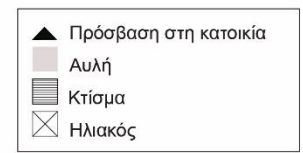
Στην τέταρτη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από εννέα κατοικίες, έξι εκ των οποίων είναι μονώροφες και τρεις διώροφες. Εντοπίστηκε μία κατοικία με ηλιακό, και σε όλες τις κατοικίες υπάρχει αυλή. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς παρατηρούνται μεγάλες εναλλαγές στα τεμάχια της γειτονιάς. Η κάθε κατοικία είναι εφαπτόμενη η μία με την άλλη και οι περισσότερες έχουν μεγάλη απόσταση από τον δρόμο.

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Ε

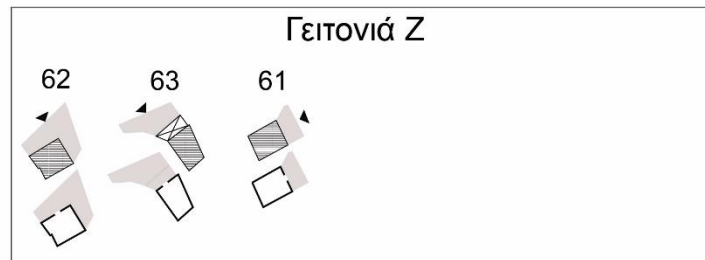
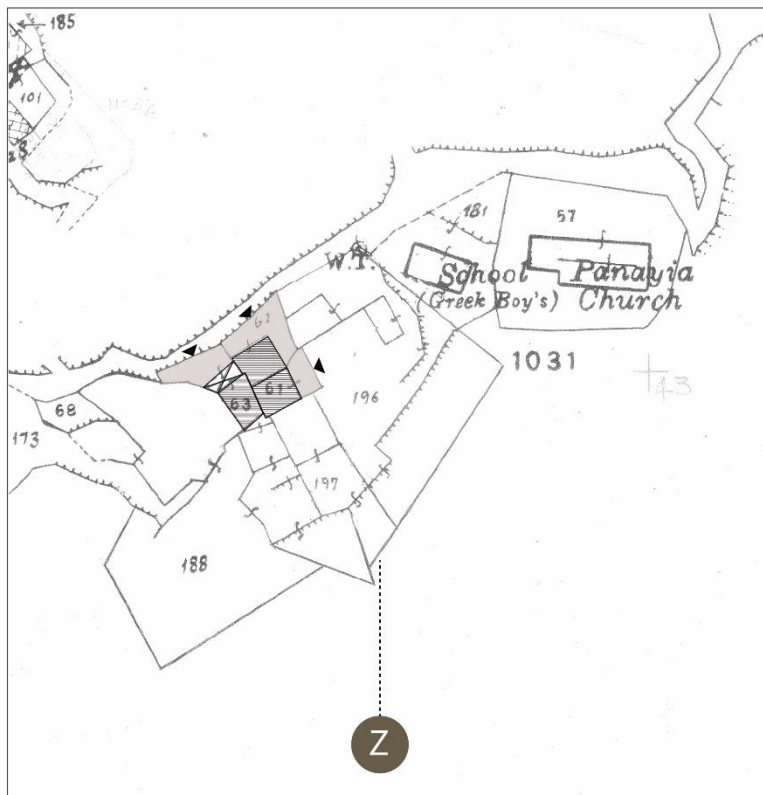

Στην πέμπτη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από δέκα κατοικίες, εννέα εκ των οποίων είναι μονώροφες και μια διώροφη. Εντοπίστηκαν δύο κατοικίες με ηλιακό και σε όλες τις κατοικίες υπάρχει αυλή. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς παρατηρείται ότι υπάρχουν τόσο κατοικίες που εφάπτονται στο δρόμο αλλά και κατοικίες που στο μπροστινό μέρος υπάρχει αυλή. Γενικά στη γειτονιά αυτή υπάρχουν και εφάπτομενες κατοικίες αλλά και αρκετά κενά μεταξύ τους.

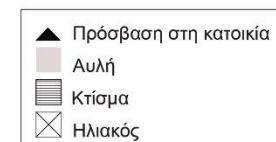

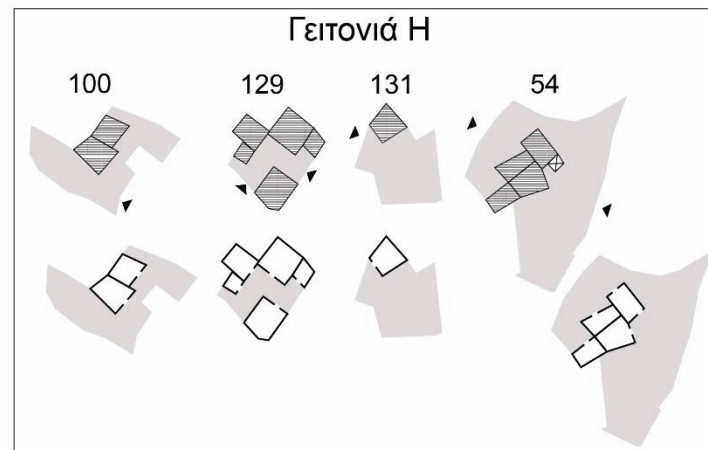
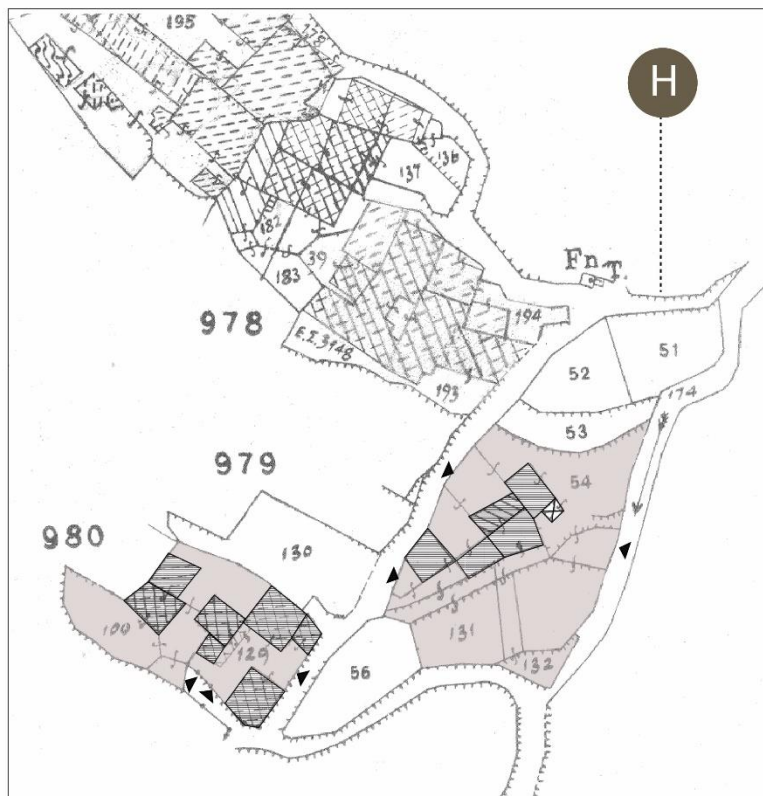
ΓΕΙΤΟΝΙΑ Z

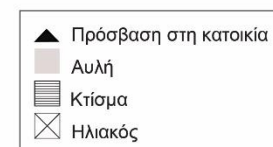
Στην έκτη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από τρεις κατοικίες, όπου είναι όλες διώροφες. Εντοπίστηκε μία κατοικία με ηλιακό, και σε όλες τις κατοικίες υπάρχει αυλή. Όσο αφορά την δόμηση της γειτονιάς παρατηρείται μια γραμμική ανάπτυξη προς τα μέσα, και οι τρεις κατοικίες έχουν απόσταση από τον δρόμο.

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Η

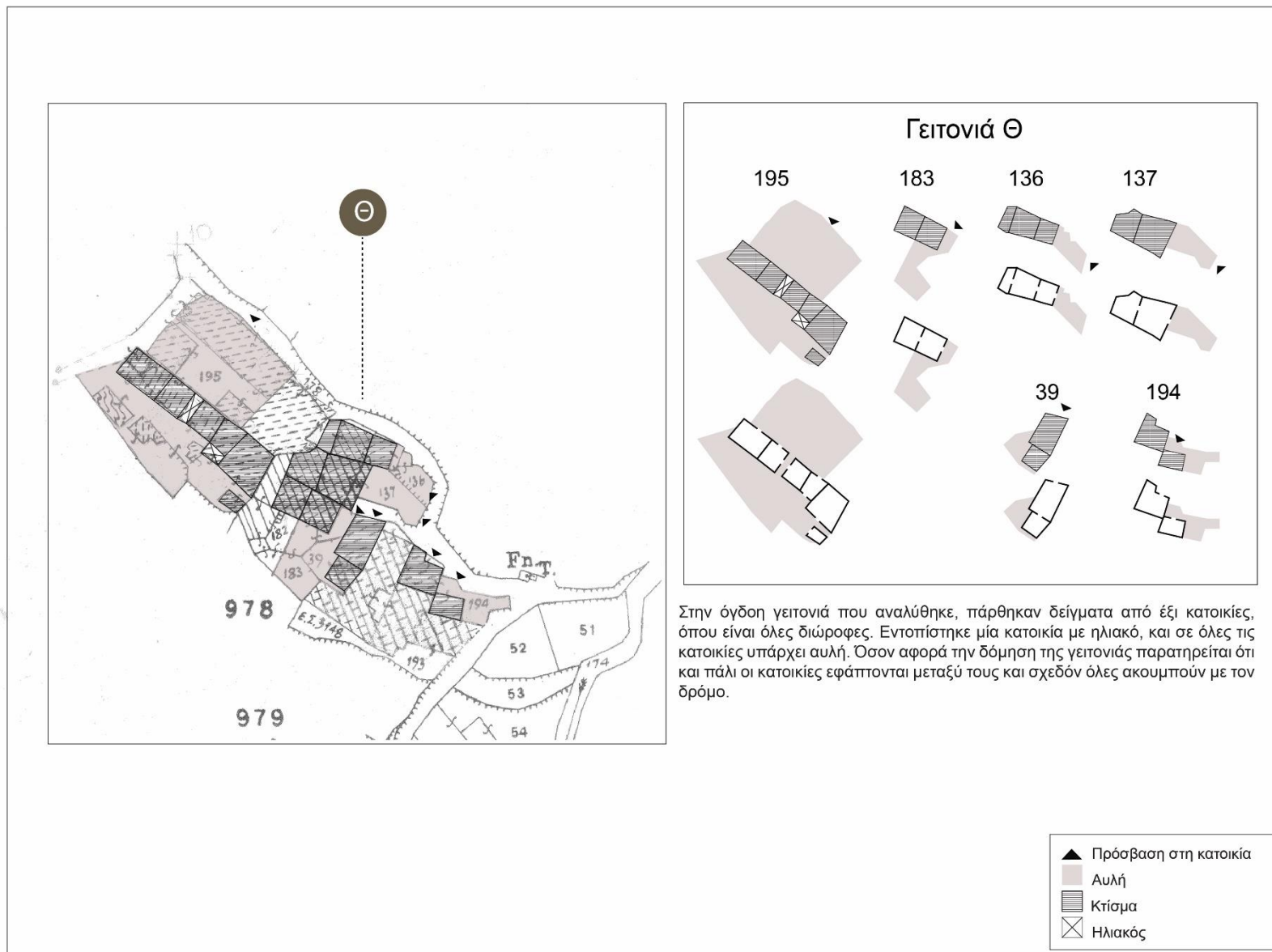

Στην έβδομη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από τέσσερις κατοικίες, τρεις από τις οποίες είναι μονώροφες και μία διώροφη. Εντοπίστηκε μία κατοικία με ηλιακό, και σε όλες τις κατοικίες υπάρχουν μεγάλες αυλές. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς παρατηρείται ότι οι κατοικίες είναι κτισμένες στο κέντρο της γειτονιάς, αφήνοντας μεγάλη απόσταση από τον δρόμο.

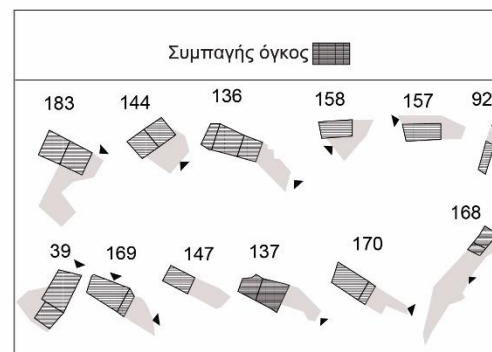
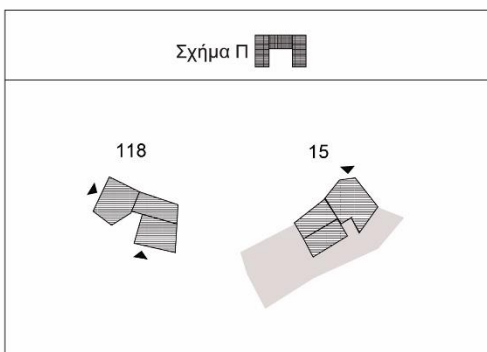
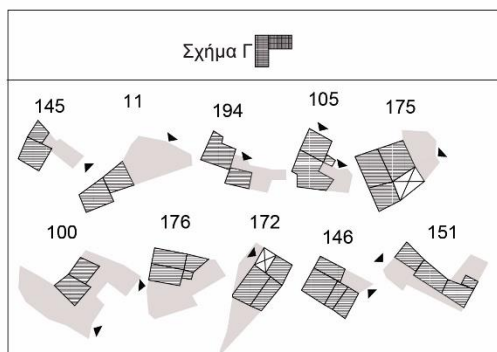
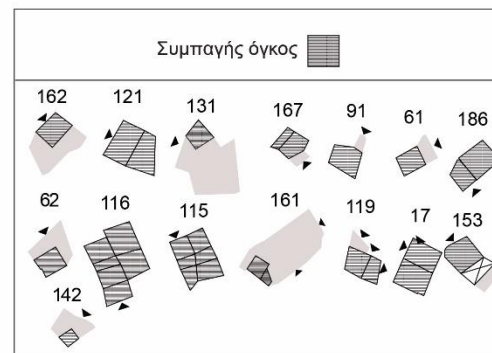
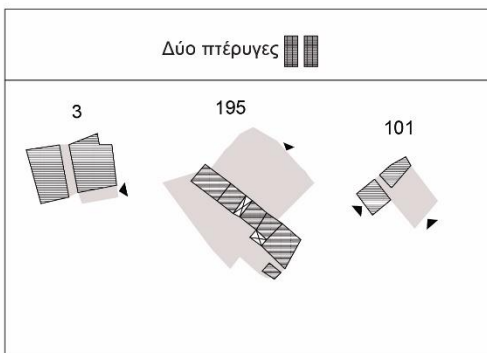
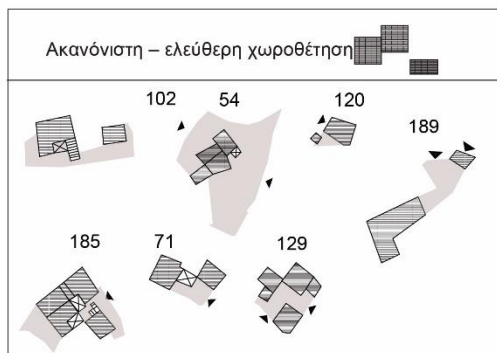

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Θ

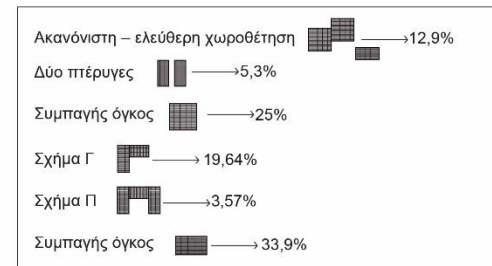

Στην όγδοη γειτονιά που αναλύθηκε, πάρθηκαν δείγματα από έξι κατοικίες, όπου είναι όλες διώροφες. Εντοπίστηκε μία κατοικία με ηλιακό, και σε όλες τις κατοικίες υπάρχει αυλή. Όσον αφορά την δόμηση της γειτονιάς παρατηρείται ότι και πάλι οι κατοικίες εφάπτονται μεταξύ τους και σχεδόν όλες ακουμπούν με τον δρόμο.

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ

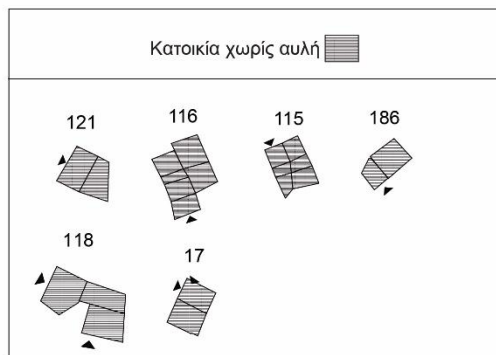
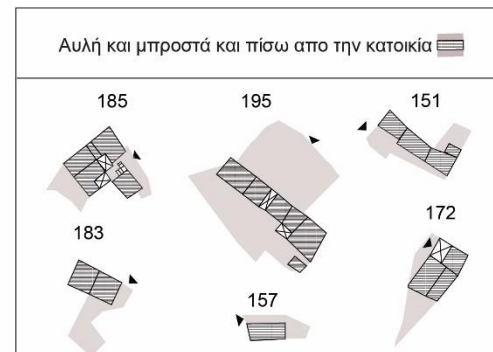
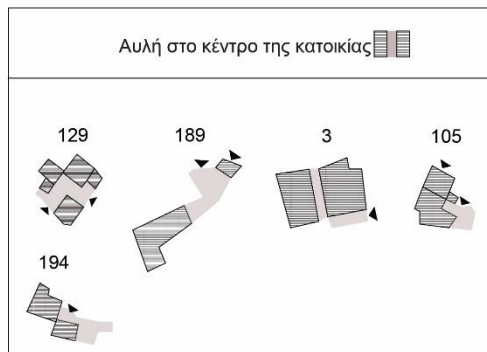
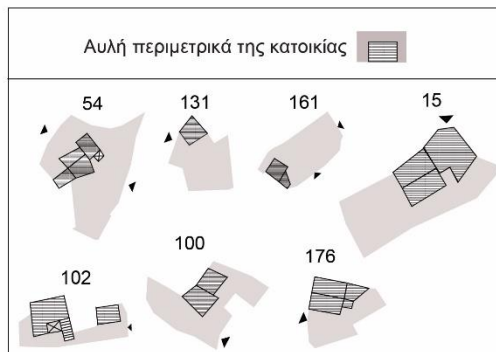
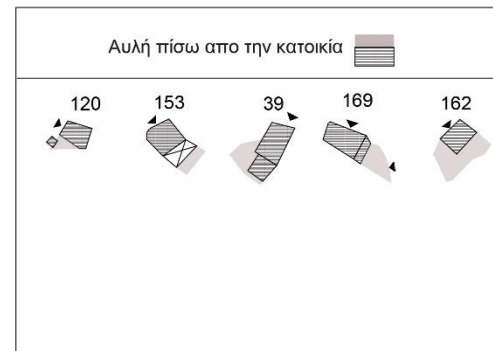
Στο χωριό εντοπίστηκαν έξι διαφορετικές διατάξεις τυπολογιών σε κάτοψη, όπως είναι χωρισμένες και πιο πάνω. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι δύο κατοικίες που ανήκουν στην ίδια τυπολογική διάταξη είναι πανομοιότυπες, αφού αυτό καθορίζεται από πολλούς παράγοντες. Την οικονομική κατάσταση των κατοίκων, το μέγεθος του οικοπέδου που είναι διαθέσιμο, αλλά και την κλίση του τοπίου. Όπως παρατηρήθηκε, το μέγεθος των κατοικιών είναι σχετικά μικρό και κυμαίνεται περίπου από τα 15τ.μ.(μικρότερη κατοικία) μέχρι και τα 90-100τ.μ.(μεγαλύτερη κατοικία). Η πιο πολυεμφανιζόμενη διάταξη τυπολογίας στο χωριό της Ποταμίσιδας, είναι ο τύπος “Συμπαγής όγκος” σε τετράγωνη μορφή, ενώ η διάταξη με τις “Δύο Πτέρυγες” είναι αυτή που εμφανίζεται τις λιγότερες φορές.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Ε) ΑΥΛΕΣ

Στο χωριό εντοπίστηκαν έξι διαφορετικοί τρόποι διάταξης της αυλής στο κάθε τεμάχιο. Τα μεγέθη των αυλών ποικίλουν. Υπάρχουν κατοικίες που δεν εμφανίζεται καθόλου αυλή και άλλες που η αυλή μπορεί να έχει το διπλάσιο μέγεθος απο την κατοικία. Ο πιο συχνός τρόπος διάταξης της αυλής, είναι η τοποθέτηση μπροστά απο την κατοικία, αφήνοντας έτσι ένα κενό ανάμεσα απο τον δρόμο και την κατοικία. Ο πιο ασυνήθιστος τρόπος διάταξης είναι η αυλή να βρίσκεται πίσω απο την κατοικία, και έτσι ο δρόμος να μην εφάπτεται με αυτή. Στην περίπτωση όπου η αυλή βρίσκεται περιμετρικά απο την κατοικία, παρατηρείται ότι οι αυλές είναι πιο μεγάλες σε μέγεθος απο άλλες κατηγορίες.

Κατοικία Αυλή

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Ε) ΠΡΟΣΒΑΣΕΙΣ

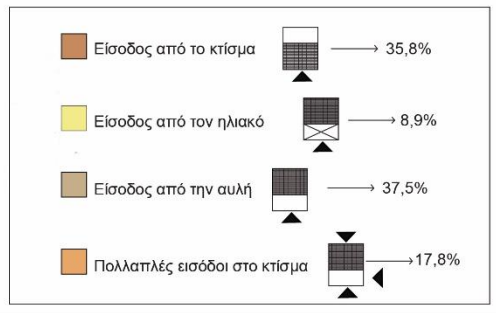
Στον οικισμό της Ποταμίτισσας, παρατηρούνται τέσσερις τύποι εισόδου στην κατοικία. Ο επικρατέστερος και χαρακτηριστικότερος τύπος είναι με την είσοδο μέσω της αυλής στην κατοικία. Ο δεύτερος τύπος είναι κατευθείαν μέσω του κτίσματος, ακολουθεί ο τύπος κατοικίας στην οποία υπάρχουν πολλαπλές εισοδοί και τέλος, ο τύπος που είναι και πιο σπάνιος όταν η είσοδος στην κατοικία γίνεται μέσω του ηλιακού.

Στον πιο συνηθισμένο τύπο εισόδου της κατοικίας μέσω της αυλής, τις περισσότερες φορές η αυλή είναι τελείως ανοιχτή προς τον δρόμο, άλλες φορές ο χώρος απομονώνεται μέσω ψηλού μαντρότοιχου ή μέσω ενός ξεπορτίου. Στην περίπτωση που υπάρχει ο μαντρότοιχος, η επικοινωνία με τον δρόμο χάνεται εντελώς, ενώ όταν υπάρχει το ξεπόρτι, επιτρέπεται άμεση σχέση της κατοικίας με τον δρόμο.

Ο δεύτερος πιο επικρατέστερος τύπος εισόδου που συναντάται, είναι αυτός μέσω του κτίσματος, ο οποίος προσφέρει άμεση πρόσβαση στην κατοικία, αλλά και άμεση σύνδεση την κατοικίας με τον δρόμο.

Στον τρίτο τύπο όπου η κατοικία έχει πολλαπλές εισόδους παρατηρούμε ότι η κάθε είσοδος, περιλαμβάνει συνήθως μια πλευρά του τεμαχίου.

Ο τέταρτος και τελευταίος τύπος εισόδου στην κατοικία είναι μέσω του ηλιακού, όπου συνήθως ο χρήστης συναντά πρώτα την αυλή και στην συνέχεια μέσω του ηλιακού, μπαίνει στην κατοικία.

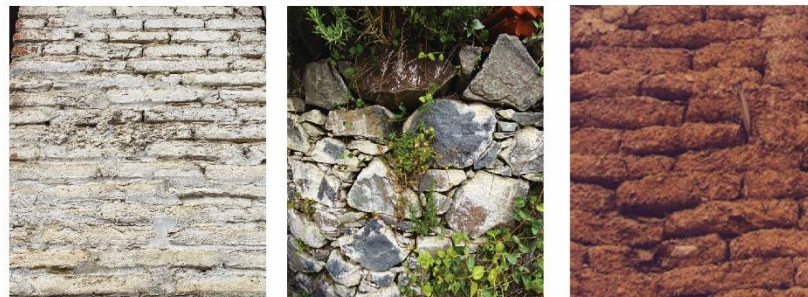
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Ζ) ΟΨΕΙΣ ΓΕΙΤΟΝΕΙΩΝ

Γειτονιά Δ

Τα διαφορετικά υλικά που εμφανίζονται στον οικισμό

Γειτονιά Γ

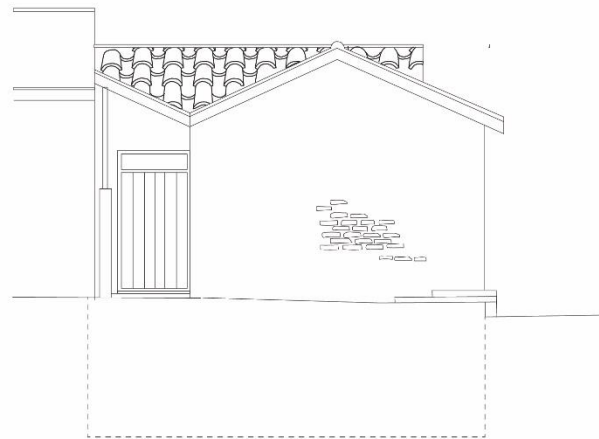
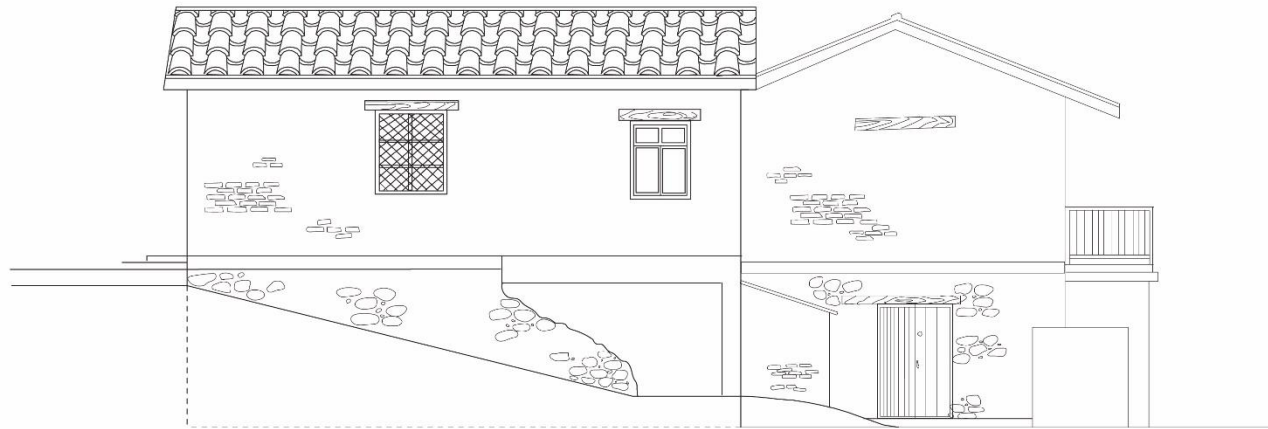
Γειτονιά Θ

Στο χωριό της Ποταμίτισσας, εντοπίστηκαν πολλές διαφορετικές γειτονιές. Γι' αυτόν τον λόγο, μέσα από μία ανάλυση των όψεων, έγινε προσπάθεια μελέτης αν σε κάποια από αυτές τις γειτονιές υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είτε στην μορφολογία, είτε στα υλικά, ώστε να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα για το ποια γειτονιά κτίστηκε αρχικά. Τα υλικά που βρέθηκαν σε όλες τις όψεις, όπως φαίνεται, είναι κοινά, έτσι δεν μπορούσαμε να καταλήξουμε σε κάποιο χρονολογικό συμπέρασμα.

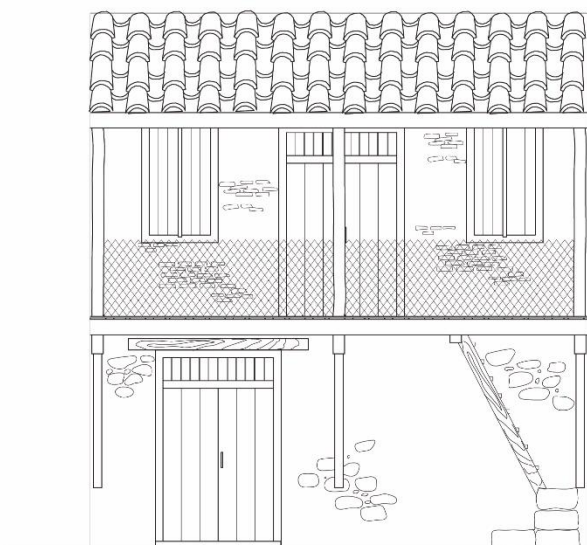
ΟΨΕΙΣ ΤΥΠΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Γ

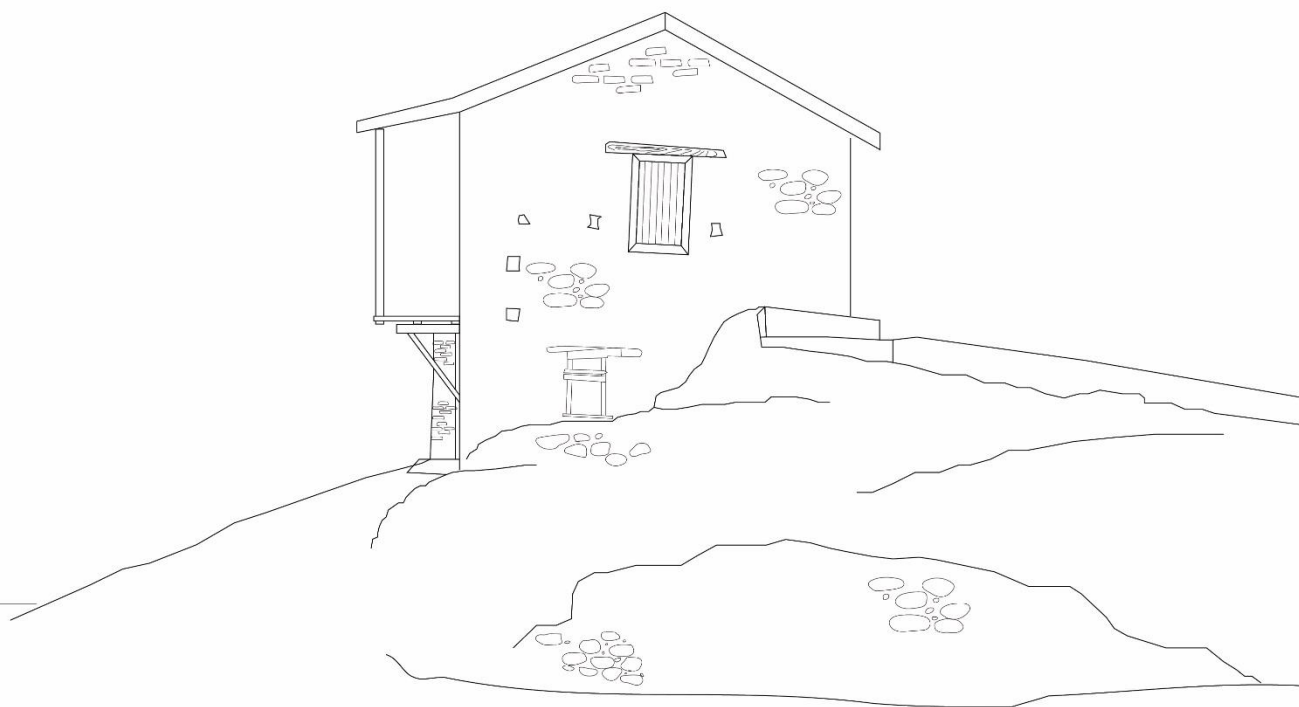

ΟΨΕΙΣ ΤΥΠΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Β

ΓΕΙΤΟΝΙΑ Δ

Οι όψεις των κατοικιών, υποδηλώνουν την κοινωνία και τον τρόπο ζωής των κατοίκων. Στις πιο τυπικές παραδοσιακές όψεις, που εντοπίσαμε στο χωριό της Ποταμίτσας παρατηρείται μια στροφή προς το εσωτερικό, με πολύ απλή εξωτερική εμφάνιση. Τα αναπτύγματα προς το δρόμο ήταν συχνά χωρίς προεξοχές, με απλή επίπεδη μορφή. Γενικά οι περιπτώσεις με σύνθετο διάκοσμο ήταν ελάχιστες έως και καθόλου. Τα λίγα ανοίγματα στις όψεις, αποτελούνται από μικρά μακρόστενα ξύλινα παράθυρα και ξύλινες σανιδωτές πόρτες, και έτσι τα πλήρη επικρατούν των κενών. Τις περισσότερες φορές δεν υπάρχει συμμετρία στις όψεις, εκτός από περιπτώσεις που υπάρχει μπαλκόνι στο όροφο, που γενικά οι εξοχές εμφανίστηκαν σε λίγες περιπτώσεις. Οι ηλιακοί εμφανίζονται στις εσωτερικές όψεις προς την εσωτερική αυλή. Οι στέγες των κατοικιών είναι τις περισσότερες φορές δίκριτες, με σχετικά μεγάλη κλίση, και πιο σπάνια μονόρικτες.

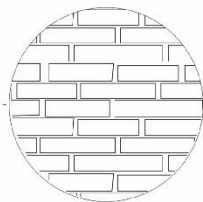
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α) ΤΟΙΧΟΠΟΙΙΑΣ

Υλικότητα τοιχοποιίας:

Υλικότητα 1- Οπτόπλινθοι (Ψημένο τούβλο)

Τοπικό κατασκευασμένο υλικό. Η τοιχοποιία δομείται από δομικές μονάδες ίδιου μεγέθους. Το συναντάμε στις περισσότερες κατοικίες.

Υλικότητα 2 - Πέτρα του βουνού

Τοπικό φυσικό υλικό

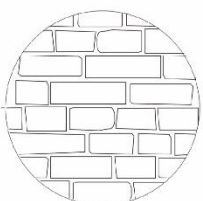
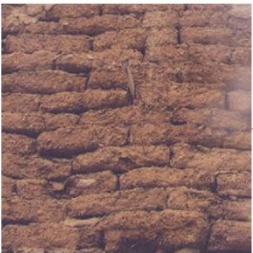
Η τοιχοποιία δομείται από μεγάλες ακατέργαστες πέτρες, μικρότερες ως χαλικιώματα και ως κονίαμα πηλό. Το συναντάμε σε αρκετές κατοικίες.

Υλικότητα 3 - Ωμόπλινθοι (Πλιθάρι)

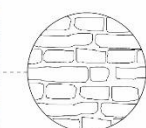
Τοπικό κατασκευασμένο υλικό

Η τοιχοποιία δομείται από δομικές μονάδες σχεδόν ίδιου μεγέθους. Το συναντάμε στις λιγότερες κατοικίες.

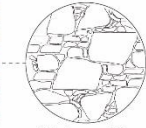
Συνδυασμός Υλικών

Συνδυασμός 1

Βαμμένο ψημένο τούβλο

Συνδυασμός 2

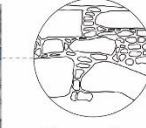
Ψημένο τούβλο
Πέτρα του βουνού
Κομμάτια από κεραμίδια

Συνδυασμός 3

Πέτρα του βουνού
Ψημένο τούβλο

Συνδυασμός 4

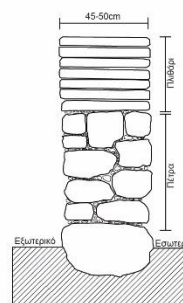
Πέτρα του βουνού
Κομμάτια από τούβλο

Στις παρακάτω φωτογραφίες φαίνονται οι υλικότητες που εντοπίστηκαν στις όψεις των κατοικιών στο χωριό. Στο χωριό, εντοπίστηκαν τρία υλικά δόμησης της τοιχοποιίας. Υπάρχει ο οπτόπλινθος, η πέτρα και το πλιθάρι. Υπάρχουν εναλλαγές και συνδυασμοί υλικών. Το τούβλο εμφανίζεται τόσο στην αυθεντική του μορφή, αλλά κάποτε και βαμμένο. Υπάρχει πέτρα ανάμεικτη με χαλίκια ή οπτόπλινθο και κεραμίδι. Εντοπίζουμε και τον συνδυασμό οπτόπλινθων και πέτρας, είτε καθ' ύψος είτε σε ανάμεικτη δόμηση, αλλά και την τοιχοποιία από πέτρα και ωμόπλινθο.

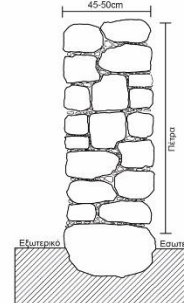
Είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υπήρχαν σχεδόν καθόλου οικισμοί με πλιθάρι, αλλά αντιθέτως, οι περισσότεροι ήταν με ψημένο τούβλο, ίσως λόγω του ότι είναι ορεινό χωριό. Επίσης, η πέτρα του ποταμού δεν χρησιμοποιείται σχεδόν καθόλου, παρόλο που το χωριό είναι ανεπτυγμένο ανάμεσα στο ποταμό.

Κατασκευαστικές λεπτομέρειες

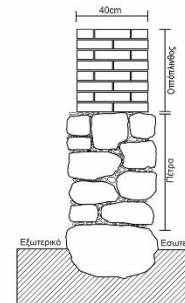
Πέτρινη Τοιχοποιία με πλιθάρι

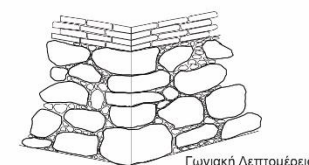
Πέτρινη Τοιχοποιία

Πέτρινη Τοιχοποιία με οπτόπλινθο

Συνήθως η βάση γίνεται από πέτρα για να είναι πιο σταθερή η τοιχοποιία και ο κορμός από δευτερεύον στοιχείο, που συνήθως ήταν το ψημένο τούβλο.

Γωνιακή λεπτομέρεια

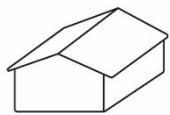
Στην γωνία των οικισμών γίνεται χρήση μεγαλύτερων πετρών για να υπάρχει δέσιμο στις δύο πλευρές.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Β) ΟΡΟΦΗΣ

Τα περισσότερα κτίσματα στην περιοχή της Ποταμίτισσας, αποτελούνται από δικλινείς στέγες (σε μεγαλύτερες κατοικίες), ενώ υπάρχουν και λίγες κατοικίες, στις οποίες οι στέγες τους είναι μονοκλινείς (συνήθως σε δωμάτια). Αυτό είναι συνηθές, λόγω του ότι η Ποταμίτισσα είναι ένα ορεινό χωριό με έντονες βροχοπτώσεις και αυτού του είδους οροφές βοηθούν στην απομάκρυνση των βροχών.

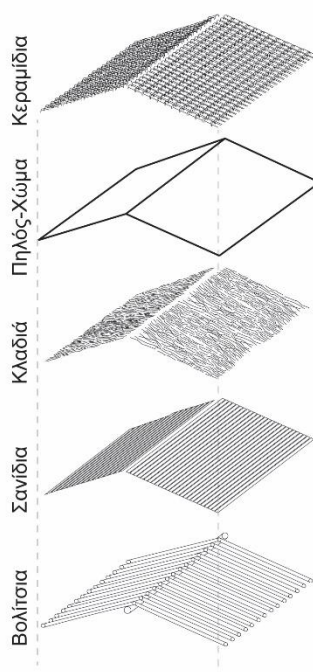

Μονοκλινείς στέγη (μονόρικτη)

Δικλινείς στέγη (δίρικτη)

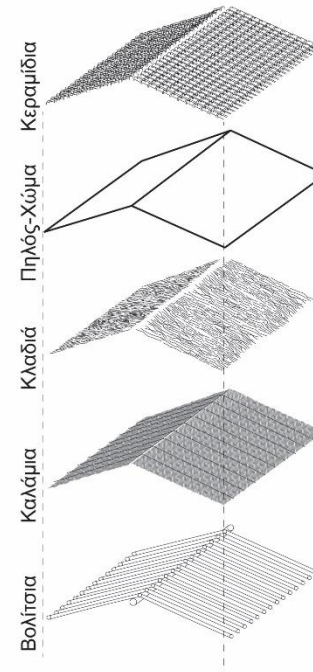
Είδη στεγών:

Ενδιάμεσο κάθετο δοκάρι για στήριξη στις δίχωρες κατοικίες.

Χρήση κυκλικών και ακανόνιστων βολιτισιών, αλλά και δοκαριών.

Χρήση πέτρων για την στήριξη της οροφής.

Τοποθέτηση επιπλέον καλαμιού έτσι ώστε να στηρίζονται τα υπόλοιπα στην άλλη κατεύθυνση.

Στην περιοχή παρατηρούνται διαφορετικοί τύποι στέγασης. Άλλοτε με σανίδια και άλλοτε με καλάμια, όπου η στήριξη του γίνεται είτε με κυκλικά βολίτσια είτε με ορθογώνια. Ο τύπος στέγασης με ψάθα, δεν διαπιστώθηκε πουθενά στο χωριό, ίσως λόγω του ότι δεν υπήρχε οικονομική ευχέρεια.

Ο τύπος με τα καλάμια είναι ο πιο συνηθισμένος λόγω του ότι το χωριό, βρίσκεται κοντά στο ποταμό και το υλικό ήταν πιο εύκολα διαθέσιμο στους κατοίκους.

ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ

Απλές ορθογωνικές σανιδωτές θύρες και κάποιες από αυτές έχουν οριζόντιο φεγγίτη στο πάνω μέρος.

Θύρες ενωμένες ή αρκετά κοντά η μια στην άλλη στο ισόγειο

Θύρα και ανοίγματα στις όψεις σε μονώροφη και διώροφη κατοικία.

Καμαρωτό άνοιγμα

Θύρες σε ύψος από το έδαφος

Ανοιγμα δίπλα στην είσοδο

Αρσέρες

Τα ανοίγματα είναι συνήθως μικρά, σανιδωτά και περιορισμένα σε αριθμό

Όλες οι θύρες και τα παράθυρα που παρατηρήθηκαν στο χωριό, είναι αγροτικού χαρακτήρα και αποτελούνται από ξύλινα σανίδια. Στο πάνω μέρος των ανοιγμάτων, υπάρχει το ανώφλι για να μπορέσουν να δημιουργήσουν το άνοιγμα και πάνω από αυτό να σταθεροποιήσουν την τοιχοποιία. Τα ανοίγματα στις όψεις είναι μικρά και συνήθως περιορισμένα σε αριθμό, τις περισσότερες φορές υπήρχε μια κεντρική θύρα, και δεξιά και αριστερά της ένα παράθυρο και άλλες φορές υπήρχε είτε μια πόρτα είτε ένα παράθυρο.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

πιθάρι

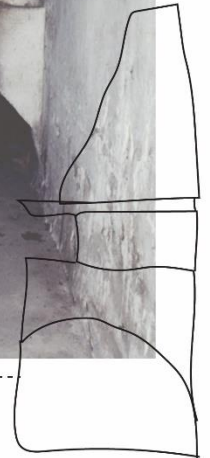
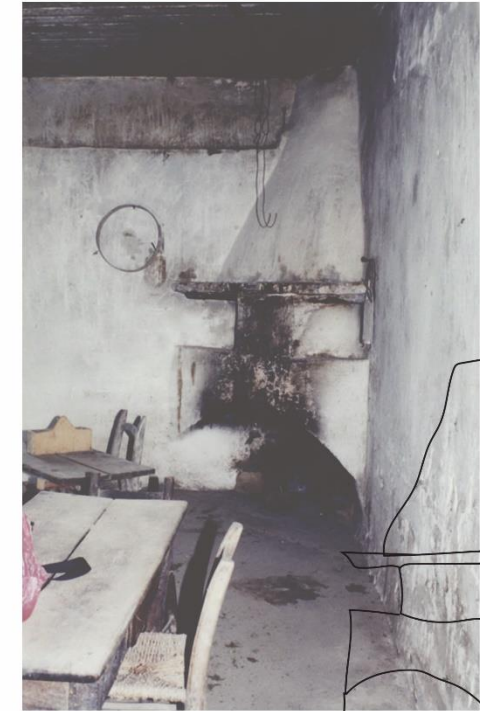
πεζούλα

τοιχάρμαρο

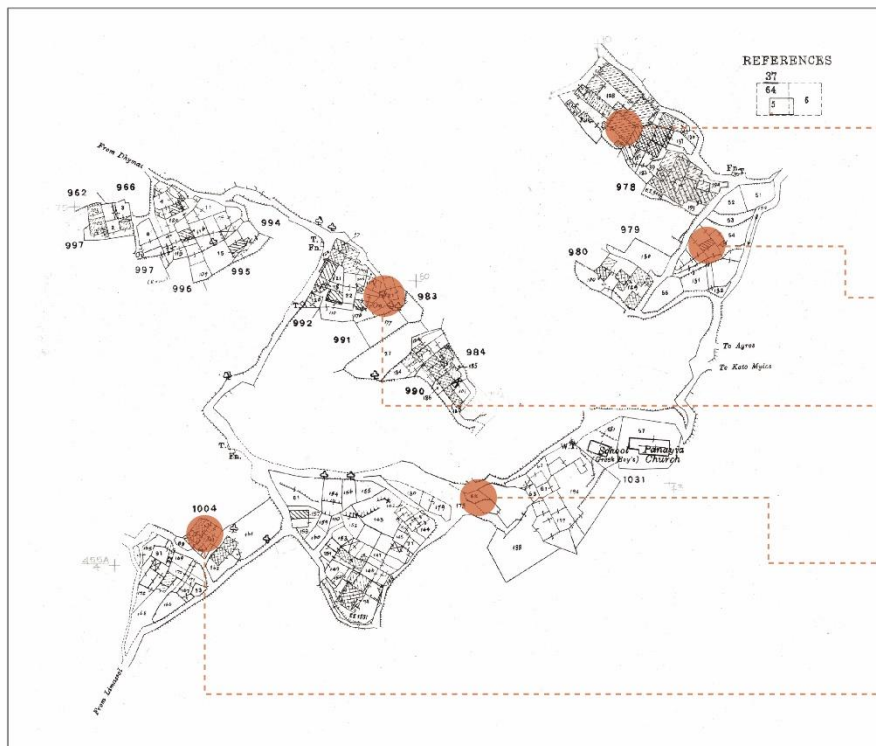
τοιχάρμαρο

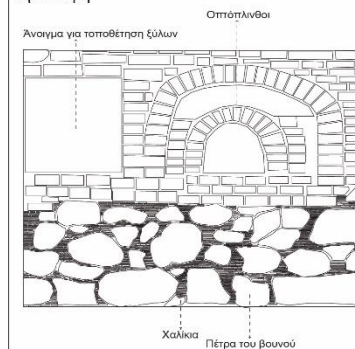
τσιμινιά

Σε μερικές κατοικίες, στο εσωτερικό τους υπήρχαν τοιχάρμαρα, πεζούλες, πιθάρια και τζάκια. Τα τοιχάρμαρα και τα τζάκια, τα οποία παρατηρήθηκαν στις λιγότερες κατοικίες, κατασκευάζονταν από τεχνητό, αυτό ίσως να δείχνει και την ευρωστία των κατοίκων. Επίσης, τα τζάκια κατασκευάζονταν συνήθως στα κεντρικά δωμάτια των κατοικιών. Τα τοιχάρμαρα και οι πεζούλες, χρησιμοποιούνταν για αποθήκευση αντικειμένων, ενώ το πιθάρι για αποθήκευση κρασιού.

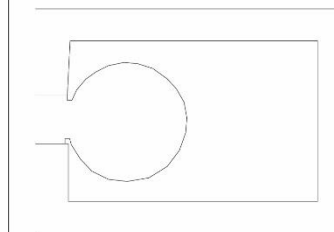
ΦΟΥΡΝΟΙ

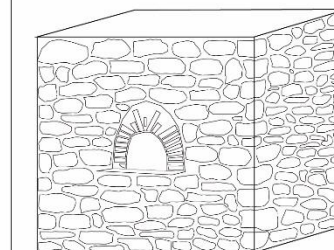
Πρόσοψη

Κάτοψη

Σκισάκι απεικόνισης

Χαρακτηριστικό στοιχείο του χωριού, είναι οι εντοιχισμένοι φούρνοι μέσα σε μικρό δωμάτιο. Δεν υπάρχει σίγουρος λόγος για τον οποίο γινόταν αυτό, ίσως λόγω των χαμηλών θερμοκρασιών που επικρατούν αυτό βοηθάει στο να διατηρείται η θερμοκρασία του φούρνου για περισσότερη ώρα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο οικισμός αποτελεί ένα αξιόλογο δείγμα παραδοσιακού χωριού. Το μεγαλύτερο μέρος του παραμένει αναλλοίωτο, διατηρώντας μια αυθεντική εικόνα από το παρελθόν ενώ λίγα είναι τα δείγματα στα οποία έγιναν συντήρηση.

Έπειτα από την επίσκεψη μας στο χωριό της Ποταμίτισσας, και την ανάλυση μας παρατηρήθηκε ότι η ανάπτυξη του χωριού εξαρτάται άμεσα από την γεωμορφολογία και τις έντονες κλίσεις λόγω του υψομέτρου της, όπου επηρέασε την τυπολογία του οικισμού σε πολεοδομική κλίμακα και κλίμακα κατοικίας.

Ιδιαίτερο στοιχείο της οργάνωσης της Ποταμίτισσας είναι η διαίρεση της σε μικρές γειτονίες. Μέσα από μια μικρή ανάλυση που έγινε στις γειτονίες, δεν αναγνωρίστηκε κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, ώστε να γνωρίζουμε ποιός ήταν ο αρχικός πυρήνας του χωριού.

Όσον αφορά την τυπολογία των κατοικιών, ενδιαφέρον στοιχείο είναι το ότι δεν υπήρχαν ακριβώς τα συνηθισμένα δείγματα (τύπου Γ, Π κλπ.), αλλά η κατάταξη έγινε μέσα από μία αφαιρετική μέθοδο. Τα κτίσματα του οικισμού είναι κατασκευασμένα από τοπικά υλικά, ενώ παρατηρούνται και ιδιαίτερα στοιχεία τα οποία οφείλονται στις καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν. Γενικά, η αρχιτεκτονική του χωριού χαρακτηρίζεται λιτή, χωρίς πρόσθετα διακοσμητικά στοιχεία στην όψη των κατοικιών αφού παρατηρούνται μόνο παραδείγματα γεωργικού τύπου και καθόλου αστικού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Επίσκεψη στο χωριό
2. <http://www.potamitissa.org/>
3. <http://www.potamitissa.com/>
4. <https://www.google.com/maps>
5. <https://eservices.dls.moi.gov.cy/#/national/geoportalmapviewer>
6. <http://www.vernarch.ac.cy/>